

ZLOČIN U ZATVORIMA U GAJEVOJ ULICI U ZAGREBU I KERESTINCU

IZVJEŠTAJI S PRAĆENJA SUĐENJA

27. ožujka 2012. godine – čitanje optužnice i odluka o dokaznim prijedlozima stranaka

Izveštava: Marko Sjekavica, Građanski odbor za ljudska prava, Zagreb

Suđenje prate i Jelena Đokić Jović, Documenta; novinari, snimatelji; članovi obitelji optuženika

Nakon što je predsjednik vijeća, sudac Marijan Garac, objavio predmet glavne rasprave i sastav vijeća, na koji stranke nisu imale primjedbi te uzeo osobne podatke optuženika, glavna rasprava započela je **čitanjem optužnice ŽDO Zagreb K-DO-384/10**, kojom se sve optuženike tereti, kako po individualnoj, tako i po zapovjednoj odgovornosti, za ratni zločin protiv ratnih zarobljenika, počinjen u Konačištu ratnih zarobljenika u Zagrebu u Gajevoj ulici i u logoru Kerestinec, u razdoblju od prosinca 1991. godine do svibnja 1992. godine.

Optuženici su izjavili da su **razumjeli optužbu**, a očitujući se o krivnji, svaki od optuženika izjasnio se da se **ne osjeća krivim** za kazneno djelo koje mu se stavlja optužnicom na teret.

U svojim **dokaznim prijedlozima**, zamjenik ŽDO iz Zagreba, predložio je:

- da se neposredno ispita u svojstvu svjedoka 21 osoba;
- ispitivanje video-vezom kao svjedoka 5 osoba;
- čitanje svjedočkih iskaza 53 osobe;

kao i da se izvedu materijalni dokazi koje je državno odvjetništvo dostavilo u spis.

Branitelj I optuženika, odvjetnik Berislav Herceg, izjavio je da se slaže s dokaznim prijedlozima tužitelja, uz ogradu da traži da se svjedoci za koje je predloženo čitanje njihovih svjedočkih iskaza, također neposredno ispituju. Izrazio je ujedno protivljenje čitanju izvješća sigurnosno-informativne službe (SIS) Ministarstva obrane RH od 16. i 24. travnja 1992. godine, zbog toga što smatra da su ta izvješća krivotvorena te je predložio da se ista izvješća po vještaku grafologu kako bi se utvrdila njihova autentičnost. Predložio je ispitivanje u svojstvu svjedoka liječnika koji su liječili odnosne ratne zarobljenike i to: dr. Borisa Blaškovića, dr. Vlada Taborskoga i dr. Tihomira Žigera; ispitivanje u svojstvu svjedoka 6 osoba, zaposlenika MORH-a, koje su *tempore criminis* sudjelovale u ispitivanju zarobljenika na okolnost inkriminiranog događaja; ispitivanje u svojstvu svjedoka general-pukovnika Darka Grdića, na okolnost zapovjedne strukture u Kerestincu. Zaključno je predložio da se iz spisa kaznenog predmeta ŽS Splita K-93/04 pribavi iskaz svjedoka Vojkana Živkovića, koji je bio zarobljen i u Lori i u Kerestincu, a u citiranom predmetu je iskazao da je sve ozljede zadobio u zatvoru u Lori.

Branitelj II optuženika u zamjeni, odvjetnik Azimir Cerić Enver, nije se protivio dokaznim prijedlozima optužbe, ali je napomenuo da traži da se svjedoci za koje je predloženo čitanje njihovih svjedočkih iskaza, također neposredno ispituju.

Branitelj III optuženika, odvjetnik Mario Medak, izrazio je suglasnost s dokaznim prijedlozima tužitelja, s time što je rekao da smatra da se 15 osoba koje je naveo s popisa svjedoka, za koje je tužitelj predložio čitanje njihovih svjedočkih iskaza, trebaju neposredno ispitati.

Braniteljica IV optuženoga u zamjeni, odvjetnica Nika Pintar, izrazila je suglasnost s dokaznim prijedlozima tužitelja, a osim toga se pridružila i dokaznim prijedlozima branitelja I optuženika.

Branitelj V optuženoga u zamjeni, odvjetnik Gordan Preglej, izrazio je suglasnost s dokaznim prijedlozima tužitelja, a osim toga se pridružio i dokaznim prijedlozima branitelja I optuženika.

Zamjenik ŽDO Robert Petrovečki, izrazio je suglasnost s dokaznim prijedlozima obrane, izuzev u odnosu na prijedlog za pribavljanje iskaza svjedoka Vojkana Živkovića iz spisa drugog kaznenog predmeta (iz razloga što bi isti trebao biti neposredno ispitan u ovom kaznenom postupku) te prijedlog za grafološkim vještačenjem dva prethodno navedena dokumenta (budući da je ŽDO 20. ožujka 2012. godine u spis dostavio originalnu dokumentaciju izvještaja SIS-a, iz koje proizlazi da je ista vjerodostojna i istinita), na koje dokazne prijedloge zastupnika obrane je izrazio protivljenje.

Branitelj I optuženoga je naveo da nije bio upoznat s dostavom originalne dokumentacije izvješća SIS-a u spis, ali je rekao da i dalje ostaje pri svom dokaznom prijedlogu i da traži da se i ti novi dokumenti grafološki vještače.

Vijeće je donijelo **rješenje** da se u svojstvu svjedoka naposredno ispita 75 osoba, a 4 osobe koje se nalaze u inozemstvu da se ispituju putem video veze. Izvesti će se predloženi materijalni dokazi, a provesti će se i sudsko-medicinski vještačenje po sudskom vještaku medicinske struke prof. dr. Dušanu Zečeviću. O prijedlogu tužitelja da se pročitaju dva izvješća SIS-a, kao i o ostalim prijedlozima branitelja I optuženika, vijeće će odlučiti naknadno.

Branitelji I-IV optuženih, koji se nalaze u pritvoru (dok se V. optuženi Goran Štrukelj brani sa slobode), zatražili su da se njihovi branjenici puste iz pritvora, čemu je protivljenje izrazio zamjenik ŽDO Zagreb i predložio da se takvi prijedlozi odbiju kao neosnovani jer i dalje egzistira zakonska osnova (vrsta i osobito teške okolnosti kaznenog djela) zbog koje je pritvor određen i višestruko produljivan.

Vijeće je donijelo **rješenje** kojim se prijedlozi branitelja za ukidanjem pritvora odbijaju.

Glavna rasprava je odgođena, a nastaviti će se **16., 17., 18., 23., 24., 25. i 31. svibnja te 1., 4. i 6. lipnja 2012. godine, u 9 sati**, a na posljednjem ročištu će biti određeni i daljni datumi nastavka glavne rasprave.

16. svibnja 2012. godine – dokazni postupak

Izveštava: Marko Sjekavica, Građanski odbor za ljudska prava, Zagreb

Suđenje prate i Jelena Đokić Jović, Documenta; novinari; članovi obitelji optuženika

Na današnje ročište nisu pristupile **svjedokinje Milka Bradarić**, za koju dostava ne priliježe spisu, ni **Milena Adamović**, za koju je dostava poziva uredno iskazana.

Dokazni postupak započeo je ispitivanjem pristupjelih svjedoka.

Svjedok Đorđe Jovičić

Rekao je da se, kao Srbin iz Petrinje, 1991. godine, opredijelio za Zagreb, gdje se s obitelji i preselio u IX mjesecu iste godine. U studenome 1991. lišen je slobode zbog navodnog sudjelovanja u oružanoj pobuni, s čime nije imao nikakve veze. On je bio samo u civilnoj zaštiti, a vojnu uniformu nije obukao od vremena služenja redovnog vojnog roka u bivšoj JNA. Istražni sudac mu je odredio mjesec dana pritvora, a onda je bez ikakvog pristanka određen za razmjenu zarobljenika sa srpskom stranom, iako on nije želio biti razmijenjen jer je mislio da mu je na hrvatskoj strani bilo mjesto. Na razmjeni je upoznao zarobljenicu koja se zvala Nada i bila je iz Siska, gdje je ranije radila u Državnoj bezbjednosti, a koja je njemu i drugim zarobljenicima pričala o seksualnom zlostavljanju i silovanju zatvorenica. Iako je odlučio ostati u Hrvatskoj, nije pušten na slobodu, već je prebačen iz Karlovca, gdje se razmjena odvijala, natrag u Zagreb, u kasarnu u Selsku cestu, a odatle, 14. ili 15. prosinca 1991. godine, u zgradu Vojnog zatvora u Gajevoj ulici i to

automobilom marke Lada Niva, koji je inače koristio prvooptuženik. Tamo je odveden kod istoga koji je bio upravitelj zatvora, a iz njegove sobe su ga 4 osobe, po unaprijed smišljenoj shemi, odvele u susjednu sobu gdje su ga premlatile. Mučili su ga, udarali rukavicama s metalnim zakovicama, drvenim pendrecima čudnog oblika. Ove 4 osobe su po njegovom mišljenju bili pripadnici SIS-a i vojne policije. Nakon premlaćivanja je sav krvav doveden kod prvooptuženog Stjepana Klarića. Tamo se nalazila i osoba u civilu, za koju mu je Klarić rekao da je to liječnik. Svjedok mu je rekao da mokri krv, a taj navodni liječnik je samo odgovorio da će to proći. Jednom drugom zarobljeniku Zariću, majoru JNA, ta osoba koja je predstavljena kao liječnik, pružila je liječniku pomoć na način da mu je omotala novine oko ozlijeđenog vrata. U zatvoru su njega i druge zatvorenike tjerali da pjevaju ustaške pjesme, premlatili su ga kao čestitku za pravoslavni Božić, tukao ga je jednom prilikom i 'Klarićev pisar', a svi su bili u sprezi i znali su što se radi. Vidio je kako su tukli i odvodili na premlaćivanje, gotovo svakog dana, Dobroslava Garačanina, koji bi se u sobu u kojoj su spavali vraćao potpuno slomljen, nemoćan i isprebijan. Jednom prilikom je u posjetu zatvoru u Gajevoj došao Neven Jurica, koji je bio predsjednik Saborskog odbora za ljudska prava ili nešto slično, kojemu se on osobno požalio, na što se isti zainteresirao za njegov slučaj i pokazao dobronamjernost. Rekao je da ga, nakon što je zatvor prebačen iz Zagreba u Kerestinec, više nisu fizički zlostavljali, ali se psihičko zlostavljanje i izgladnjivanje nastavilo. Dok je bio zatvoren, nije vidio zatvorenice. Sistem premlaćivanja i mučenja zarobljenika je bio dobro organiziran, 1. opt. Klarić je od nekoga na svoju funkciju postavljen, postojala je hijerarhija. Osoba po imenu Marko, misli da mu je prezime bilo Pauk, koji je i osobno tukao ljude, bio je zamjenik 1. opt. Klarića, i on je bio 'Katica za sve'. On je premlaćen više od 10 puta, a medicinska dokumentacija o njegovim ozljedama prileži spisu.

Svjedokinja Danica Poznanović

Rekla je da su je u zatvoru Kerestinec tukli po cijelom tijelu, uključujući glavu, leđa i bubrege te su je šamarali. Bila je zatvorena 3 mjeseca, a 3-4 puta su je istukli u 'crnoj sobi' i to četvorica muškaraca u maskirnim uniformama, dok ju je jedan ispitivao. Zidovi u toj sobi su bili obojani u crno, a i staklo je bilo zacrnjeno. Jednom prilikom su nju i zarobljenu Milenu Adamović poslije 23 sata izveli na dvorište i tjerali da nose vreće pijeska, pužu po podu i trče. U dva navrata su joj na tijelo, u predjelu leđa, stavljali žicu sa strujom, od čega su joj kasnije nastale kraste. Zarobljenike i zarobljenice su tjerali da plešu u parovima, oko 8 do 9 parova, po noći, iza 23 sata. Žene su bile gole u gornjem dijelu tijela, a muškarci u donjem pa obrnuto. Morali su plesati oko 2 sata. Svjedokinja je iskazala da je jedne noći jedna starija zarobljenica, imena Devka, koja je bila iz Beograda, a radila je u Željezari Sisak, počela lupati po vratima sobe u kojoj su spavale, tražeći pomoć, budući da je jedna Nada počela jako krvariti. Tu su Nadu negdje odveli, a nakon što su je vratili rekla je da je tada pobacila. Nadin muškarac je također bio zatvoren u Kerestincu, a čuvari su joj govorili da ostavi tog četnika. Danica Vuruna iz Siska, također zatvorenica, nije mogla hodati niti ležati na leđima jer joj se od udaraca zagnojilo debelo meso. Nju su kasnije poslali u bolnicu u Sisak pa na razmjenu. Budući da su zatvorenici koji bi se požalili Crvenom križu kasnije još više tučeni i maltretirani, svjedokinja je rekla da im je ona ispričala da je s njom sve u redu u zatvoru. Za vrijeme takvih posjeta zatvoru, stražari su skrivali zatvorenicu Zorku Hrkić.

Predsjednik vijeća konstatirao je da će po završetku ročišta pravosudni policajci privesti petooptuženoga Gorana Štrukelja, budući da je VSRH ukinuo rješenje o ukidanju pritvora u odnosu na istoga te odlučio da se ima vratiti u pritvor.

Glavna rasprava je odgođena, a nastaviti će se 17., 18., 23., 24., 25. i 31. svibnja te 1., 4. i 6. lipnja 2012. godine, u 9 sati, a na posljednjem ročištu će biti određeni i daljni datumi nastavka glavne rasprave.

17. svibnja 2012. godine – nastavak dokaznog postupka

Izveštava: Marko Sjekavica, Građanski odbor za ljudska prava, Zagreb

Suđenje prate i Jelena Đokić Jović, Documenta; novinari; članovi obitelji optuženika

Na današnje ročište nisu pristupili **svjedoci Ljuban i Nada Grab** koji su o dostavi obaviješteni, ali pošiljke nisu podigli, kao ni **svjedokinja Petra Došen**, za koju je dostava poziva vraćena uz napomenu da je ista umrla.

Dokazni postupak nastavljen je ispitivanjem pristupjelih svjedokinja.

Svjedokinja Pantelija Zec

Iskazala je da je bila zatvorena 11 dana u Željezari Sisak, gdje su je maltretirali i nekoliko puta izvodili pred Đuru Brodarca koji ju je dva puta ošamario. Potom je prebačena u Kerestinec, gdje je provela 5 mjeseci. U prva dva mjeseca su je gotovo svake večeri odvodili oko 19 sati u crnu sobu, u kojoj su je maltretirali i udarali. Tukle su je tri osobe koje nije poznavala, niti bi ih mogla prepoznati jer je morala gledati u pod, a nazivali su je četničkom kurvom i drugim pogrdnim imenima. Zlostavljači su imali maskirne uniforme, rukavice s nečim na sebi, pendreke i gazili su je. Rekla je da i danas ima posljedice u predijelu leđa i bubrega koji su joj stradali. U zatvoru su je svakodnevno zlostavljali u periodu dok nije zamijenjena ta prva grupa stražara, a na dan kad su odlazili su joj trgali bradavice na grudima i stiskali su joj vrat. Osoba koja je bila glavna je bio visoki, crni muškarac s gustim brkovima. Iako to nije ranije iskazivala kada je ispitana u istrazi¹, jer joj je, kako je to na upit predsjednika vijeća objasnila, bilo neugodno, a i stara je i nije joj više do ničega stalo, svjedokinja je rekla da su nju i druge zatvorenice tjerali da se u hodniku skinu gole i plešu s golim zatvorenicama, u parovima. Morali su se tuširati u hladnoj vodi, a potom bi ih ostavljali gole pored otvorenih prozora, na propuhu, iako je bilo zimsko doba. Rekla je, na poseban upit zamjenika ŽDO-a, da je s njom u sobi bila i neka Zorka, koju su skrivali u zamrzivač, kad su u zatvor dolazili predstavnici Međunarodnog Crvenog križa. Dodala je da im se ona nije žalila jer se bojala i jer su joj zaprijetili vrtnim škarama koje su joj stavili ispod vrata, ako ikome kaže da je zlostavljana. Na poseban upit člana vijeća, svjedokinja je odgovorila da im je cigarete i novine donosio jedan stražar po imenu Ruda i to je radio od srca, bez traženja ikakve naknade. Svjedokinja je postavila imovinsko-pravni zahtjev koji će ostvarivati u građanskoj parnici.

U odnosu na **svjedokinja Danicu Vuruna**, **vještak psihijatar dr. Davor Zdunić**, na poziv predsjednika vijeća, proveo je u sudnici, tijekom ročišta, psihijatrijsko vještačenje svjedokinje i izvršio uvid u medicinsku dokumentaciju koju je ista predočila, te je zaključio da svjedokinja nije svjedočki sposobna. Vještak je utvrdio da iz medicinske dokumentacije proizlazi da je svjedokinja bila u stanju svjedočiti do kraja 2010. godine ili početka 2011. godine², dakle do vremena kada joj je dijagnosticirana bolest znatnije uznapredovala.

Glavna rasprava je odgođena, a nastaviti će se dana 18., 23., 24., 25. i 31. svibnja te 1., 4. i 6. lipnja 2012. godine, u 9 sati, a na posljednjem ročištu će biti određeni i daljni datumi nastavka glavne rasprave.

Zapažanja monitora:

Predsjednik vijeća s izrazitim senzibilitetom pristupa ispitivanju svjedokinja i svjedoka koji su ujedno i oštećenici u ovom kaznenom postupku te ih štiti od provokativnih i viktimizirajućih pitanja nekih od branitelja.

Zbog neadekvatnih prostornih uvjeta u sudnici, optuženici sjede vrlo blizu članova svoje obitelji, s kojima potihom daju neumjesne komenare na svjedočke iskaze žrtava kaznenog djela za koje se terete.

---

¹ Svjedokinja Pantelija Zec dala je svoj svjedočki iskaz u istrazi dana 9. veljače 2009. godine.

² Svjedokinja Danica Vuruna ispitana je tijekom istrage dana 12. veljače 2009. godine.

18. svibnja 2012. godine – nastavak dokaznog postupka

Izveštava: Jelena Đokić Jović, Documenta

Suđenje prate Marko Sjekavica, Građanski odbor za ljudska prava, novinari te obitelji optuženika

Dokazni postupak nastavljen je neposrednim saslušanjem **Tomislava Božovića**, *temore criminis* pilota JNA.

Svjedok Slobodan Kukić obaviješten je o prispeću, no pošiljku nije podigao. Svjedok Borivoj Rogić i svjedokinja Dušanka Zeljković zbog bolesti nisu mogli biti ispitani na današnjem ročištu.

Svjedok Tomislav Božović

U Kerestincu je u svibnju 1992. proveo osam dana, koja zbog intenziteta fizičke torture kojoj je bio podvrgnut nikada neće zaboraviti. Božović je kao potpukovnik, pilot, bio u Puli, nakon čega je premješten u Tuzlu pa u Zemun, gdje je krajem 1991. izišao iz vojske i vratio se u Pulu, gdje su mu živjeli supruga i dvoje djece. Nije sudjelovao u ratnim zbivanjima, no desetak dana nakon povratka u Istru, 13. siječnja 1992., uhićen je uz obrazloženje da je pod istragom zbog ratnog zločina protiv civilnog stanovništva. Ovaj kazneni postupak obustavlja je tek 2001. godine kada se i vratio u Hrvatsku. U pritvoru u Puli proveo je četiri mjeseca i ondje ga nisu tukli, no sredinom svibnja, točnije 13. svibnja, civilna ga je policija odvezla u Kerestinec, gdje ga je dočekao "špalir vojnih policajaca" koji su ga palicama pretukli. Sjeća se da su nosili oznake 66. bojne vojne policije te da je među njima bila i jedna mlada policajka, koja ga je također tukla.

Nakon takvog dočeka smjestili su ga u veću prostoriju s 30-ak ljudi. Zanimalo ga je gdje je doveden, no nitko mu nije odgovorio, a svi su bili pognute glave i s rukama na leđima. Nakon toga odveli su ga u jednu prostoriju gdje su mu uzeli podatke i ponovno ga počeli tući pitajući ga tko je njemu četniku dao ime hrvatskoga kralja.

"Tada sam divljači izudaran, slijedeći dan pozvan sam na razgovor, a potom odveden u susjednu sobu gdje su me doista osobe u odorama vojne policije, a koje su se u Kerestincu svakodnevno nalazile, udarale rukama i nogama te policijskom palicom. Tu sam zadobio ozbiljne povrijede, uključujući i prijelom rebra, a o svemu posjedujem opsežnu liječničku dokumentaciju. Nakon toga zlostavljan sam psihički što je po mojoj prosudbi poduzimano kako bih pristao na razmjenu i napuštanje teritorija Republike Hrvatske, čemu sam se ja protivio. Predstavnici Međunarodnog crvenog križa obišli su nas u dva navrata, a zdravstvena djelatnica iz Švicarske evidentirala je sve ozlijede koje sam tijekom zatočenja u Kerestincu zadobio. Kaznena prijava protiv nepoznatih počinitelja koju sam putem odvjetnika Čede Prodanovića podnio zbog zadobijenih ozljeda u Kerestincu odbačena je, no parnični postupak pokrenut protiv RH zbog naknade nematerijalne štete u tijeku je pred nadležnim sudom u Puli. O svemu tome obavijestio sam i sve mjerodavne institucije u RH, ali reakcije nije bilo", objasnio je svjedok.

U Kerestincu nije vidio zatočene žene, no upoznao je neke ljude koji su dovedeni iz splitskoga vojnog zatvora u Lori. Prisjetio se i da je prilikom smjene zapovjedništva u Kerestincu novi zapovjednik naredio da svi zatočeni moraju proći liječnički pregled jer "ne želi odgovarati za ono što je bilo prije njega".

Glavna rasprava se nastavlja **23. svibnja 2012. u 9,00h**, kada bi se trebala ispitati četiri svjedoka.

23. svibnja 2012. godine – nastavak dokaznog postupka

Izveštava: Marko Sjekavica, Građanski odbor za ljudska prava, Zagreb

Suđenje prate: Jelena Đokić Jović, Documenta; novinari; članovi obitelji i prijatelji optuženika

Na današnje ročište pristupili su svi pozvani svjedoci, s tim da je, radi nedostatka vremena, ispitivanje **svjedoka Krešimira Dundovića**, odloženo za 1. lipnja 2012. godine u 9 sati.

Dokazni postupak nastavljen je ispitivanjem svjedoka.

Svjedok Duško Hrkić koji nema neposrednih saznanja o inkriminiranim događajima, rekao je da svoja saznanja crpi iz razgovora s majkom Zorkom Hrkić i ujakom Nebojšom Kostadinovićem, koji su bili zarobljeni u Kerestincu. Majka, koja je rođena 1937. godine i oduzeta joj je državljanstvo RH, sada živi u Australiji, a ujak u Srbiji. Iskazao je da mu je majka, nakon što je u rujnu 1991. godine, bila izbjegla kod svoje sestre u Prijedor te se vratila u siječnju 1992. godine u Sisak, bila uhićena od strane policije, 20. siječnja 1992. godine. Iz Prijedora se vratila jer su je tamo maltretirali zbog sina 'ustaše' koji je živio u Hrvatskoj. Nakon odvođenja, nije imao nikakve obavijesti gdje mu je mati pa se bojao da je 'otplivala' niz Savu. Tek u veljači iste godine, od Međunarodnog Crvenog križa dobio je obavijest da se nalazi u Kerestincu. Njegov je ujak uhićen istih dana kad i majka. Rekao je da mu je isti pričao da su ga vješali za jednu štang i tukli, a da je bio najsretniji kada bi mu gasili cigarete na jezik jer bi to značilo kraj mučenja za taj dan. Majci je bilo najteže kad su je prisiljavali da gleda kako joj tuku brata. Nadalje je svjedok iskazao da je u potrazi za majkom, dok nije znao je li živa i gdje je zarobljena, kucao od vrata do vrata, tražeći informacije i pomoć. Tako je otišao i u Sabor kod svog nekadašnjeg profesora Zdravka Tomca, koji je tada bio saborski zastupnik, međutim kako je isti bio na saborskoj sjednici, upućen je kod tajnice, u jedan od ureda gdje su se primale pritužbe. Ona je nazvala zapovjednika Kerestince i sa istim razgovarala s puno uvažavanja. Svjedok je to čuo jer je bio prisutan dok je tajnica telefonski razgovarala s 1. optuženikom, koji je potvrdio da mu je majka tamo, ali je rekao da je ne može posjetiti. U pismima koja mu je majka kasnije uputila iz logora, nije se na ništa žalila. Jednom prilikom su je, kako je naknadno čuo, sakrili od predstavnika Međunarodnog Crvenog križa. Na poseban upit 5. opt. Gorana Štrukelja, svjedok je odgovorio da ga je jednom majka nazvala iz Kerestince. Dodao je da mu je majka također rekla da ju je dok je bila zarobljena hrabrio jedan liječnik koji joj je govorio da oni tamo koji ih drže nisu svi isti. Jedan joj je stražar krišom dozvolio da nazove sina, a bila su tamo i dva stražara iz Siska, jedan od kojih je svjedokovoj majci govorio da se on ne slaže s onim što se u zatvoru događa. Jednom prilikom su se stražari međusobno potukli jer je netko od njih bio protiv zlostavljanja.

Na dio iskaza prvooptuženi Stjepan Klarić prigovorio je da je neistinit, rekavši da iz Kerestince nitko nije mogao krišom upućivati pozive, da tamo nije bilo stražara is Siska, kao i da nije nikada bilo tučnjava među stražarima.

Svjedok Rudolf Pajtak, *tempore criminis* dvadesetdvogodišnjak i stražar unutarnje straže u Gajevoj ulici u Zagrebu pa kasnije u Kerestincu, iskazao je da su stražari bili raspoređeni u 3 smjene, u kojima je bilo po 3 do 4 stražara. U Kerestincu je bio sve dok ih tamo nisu zamijenili pripadnici 66. bojne Vojne policije. Rekao je da to što se događalo sa zarobljenicima nije bilo uredu, da su bili zatvoreni u malim sobama, da su mučeni. Čuo je jauke i zapomaganja iz 'crne sobe'. U nekoliko je navrata vidio kako u toj prostoriji stavljaju zarobljenike na stol, skidaju im gaće i spajaju im poljski telefon na spolni organ te potom puštaju struju okrećući ručicu telefona. To su radila dvojica ili trojica stražara, a ne neki ljudi izvana. Svi stražari su bili u istom rangu. Rekao je da je zatvorenike tukao stražar koji se zvao Branimir Lovrenčić zvani 'Buda', koji je nekad s njim čuvao smjenu, a nekad bi od istoga preuzeo smjenu. Jedan stražar s naočalama zvani 'Buba', za kojeg misli da se zvao Dražen Pavlović, određivao im je smjene i pisao im je sve 'papire'³. Na upit branitelja 2. opt. Dražena Pavlovića, uz odobrenje predsjednika vijeća, svjedok među optuženicima nije prepoznao osobu koju su zvali imenom 'Buba'. Iskazao je i da su svjedoke tjerali da se skidaju goli, vidio ih je kako ih gole vode kroz hodnik, gdje je on čuvao stražu, a odvodili su ih negdje gdje su morali goli plesati. Vidio je da su zarobljenike tjerali da se samozadovoljavaju. Vidio je kako su natjerali jednoga zarobljenog mladića iz Sarajeva, kojeg su zvali DJ, da se pred njima samozadovoljava. Kad je u istrazi rekao da je 1. opt. Stjepan Klarić nekad bio, a nekad nije bio prisutan, mislio je na njegovo prisustvo u Gajevoj ulici i u Kerestincu

³U zapisnik nije ušao dio iskaza svjedoka u kojem je rekao: "Jedan stražar s naočalama, zvani 'Buba', tjerao je zarobljenike da se skidaju, plešu goli i samozadovoljavaju se." Dijelovi iskaza svjedoka iz istrage, u kojima je rekao da je jedna mlađa žena po imenu Rada stalno silovana i mučena, a silovao ju je i Branimir Lovrenčić, kao i dio u kojem je rekao da je 1. opt. morao vidjeti zarobljenike kako nakon tuširanja goli stoje vani, nisu koroborirani na glavnoj raspravi.

općenito, a nije ga vidio da je bio prisutan nekom mučenju ili maltretiranju. Klarić je bio zapovjednik, a zamjenik mu je bio jedan muškarac iz Dubrave od 30-ak godina. Trećeoptuženoga Viktora Ivančina, koji je imao svoju kancelariju, nije vidio da bi sudjelovao u mučenju zarobljenika. Za 4. opt. Željka Živeca je rekao da je kombijem dovezio hranu u zatvor, a poznat mu je od tamo i 5. opt. Goran Štrukelj. Iako je u istrazi rekao da hrana koju su jeli zarobljenici nije bila ista kao ona koju su jeli stražari, na posebno pitanje branitelja 4. opt., svjedok je rekao da je to bila ista hrana.

Svjedokinja Marija Pentek, svekrva oštećenika Ljubana Graba i majka oštećenice Nade Grab, iskazala je da je i ona sama bila zarobljenica u Kerestincu, ali da nju tamo nisu tukli ni maltretirali. Rekla je da je, za vrijeme dok je bila zarobljena u Kerestincu, njezina kćer Nada pobacila. Nikad joj nije htjela pričati o tome što joj se sve tamo događalo, a o tome nije govorila ni sa svojim zetom Ljubanom. Na poseban upit 1. optuženika, svjedokinja je rekla da je nitko nije silovao niti u Glini gdje je bila prije Kerestince, niti u Kerestincu.

Glavna rasprava je odgođena, a nastaviti će se 24., 25. i 31. svibnja te 1., 4. i 6. lipnja 2012. godine, u 9 sati, a na posljednjem ročištu će biti određeni i daljni datumi nastavka glavne rasprave.

Zapažanje monitora: prvooptuženi Stjepan Klarić raspolaže detaljnim, dijelom i intimnim, podacima u odnosu na neke od svjedokinja i svjedoka koji su bili zarobljeni u Gajevoj ulici i u Kerestincu, što pokušava u svojim pitanjima iskoristiti, kako bi diskreditirao njihove svjedočke iskaze.

24. svibnja 2012. godine – nastavak dokaznog postupka

Izveštava: Marko Sjekavica, Građanski odbor za ljudska prava, Zagreb

Suđenje prate: Jelena Đokić Jović, Documenta; novinari; članovi obitelji i prijatelji optuženika

Na današnje ročište nije pristupio **svjedok Edgar Matišorović**, za kojeg je dostava poziva uredno iskazana.

Dokazni postupak nastavljen je ispitivanjem pristupjelih svjedoka.

Svjedok Nino Tomšić iskazao je da je bio mobiliziran kao čuvar u jedinicu u Gajevoj početkom prosinca 1991. godine, odakle je s cijelom jedinicom prebačen u Kerestinec, gdje je bio sve do raspuštanja jedinice. Rekao je kako se pričalo da je jedinica raspuštena, nakon što je jedan zarobljenik s teškim ozljedama bubrega završio u bolnici na Svetom Duhu. Raspuštanje se dogodilo naglo i to u travnju 1992. godine. Naveo je da je u Gajevoj ulici, iz stubišta koje ide s desne strane na kat, kroz prozor, vidio kako dvojicu zarobljenika tjeraju da goli pužu po centralnom, betonskom dijelu dvorišta vojnog zatvora. To se odvijalo noću. U tom dijelu su postrojavali zarobljenike i tjerali su ih da pjevaju ustaške pjesme. U Kerestincu on nije prisustvovao maltretiranjima, ali je čuo u kuloarima da su se događala u 'crnoj sobi'. Ta je soba cijela bila obojana u crno, postojale su neke cijevi koje su se nalazile uz plafon, a tamo je bila i neka kutija na kojoj su se nalazila seksualna pomagala, što je sve osobno vidio jer su vrata ove sobe bila otvorena. Dodao je da su zarobljenici koji su vraćeni s jedne propale razmjene zarobljenika, bili maltretirani. Istaknuo je da je čuo naređenje u Kerestincu da jedan mladi zarobljenik, crvene kose, mora oralno zadovoljiti drugog zarobljenika. On sam taj čin nije vidio jer se isti događao na hodniku, na prvom katu, a on je bio u obližnjoj prostoriji, ali je vidio da su tome bili prisutni 1. opt. Stjepan Klarić, na udaljenosti od oko 5 metara od samog događaja i 5. opt. Goran Štrukelj, kojeg je znao iz Narodne obrane i koji je bio stražar te drugi stražari. 4. opt. Željko Živec i 2. opt. Dražen Pavlović, zajedno s još 2-3 osobe, bili su ljudi iz okruženja 1. opt. Stjepana Klarića,

zapovjednika zatvora. Oni su, za razliku od ostalih stražara, imali svoje prostorije koje su koristili za vrijeme radnog vremena i u kojima su spavali. Ništa se nije u zatvoru moglo događati, a da 1. opt. za to nije znao. Prvooptuženi Klarić i njegova grupa su kao takvi, povezani, već došli u Gajevu ulicu, nisu se tamo okupili. U Kerestincu je bilo 40-ak stražara, 4-5 stražarskih mjesta i 3-4 sobe u kojima su bili zatvoreni zarobljenici. Zarobljenike su zlostavljali stražari, a dolazili su i neki ljudi izvana, koje je dočekivao 1. optuženi. Kad su dolazile vanjske posjete Međunarodnog Crvenog križa, neki zarobljenici su skrivani i to na način da su izvođeni iz Kerestince i voženi Ladom Nivom dok je trajala posjeta. Na upit branitelja 1. opt., svjedok je rekao da je *tempore criminis* od prvooptuženika bio disciplinski kažnjen. Na poseban upit branitelja 2. opt., svjedok je odgovorio da je 2. opt. Pavlović bio prisutan i u Gajevoj ulici, prije Kerestince. Postrojba je popunjavana u dva navrata, u Gajevoj i u Kerestincu, a on misli da je 3. opt. Viktor Ivančin u postrojbu došao u tom drugom navratu, u Kerestincu. Svjedok je dodao da u postrojbi nije bilo prevelike discipline, da je ustroj bio puno neorganiziraniji u odnosu prema bivšoj JNA te da nije imao dojam da je riječ o pravoj vojnoj jedinici jer su stvari bile 'zbrda – zdola', postojalo je radno vrijeme i nakon toga se moglo ići doma. Rekao je da nije čuo jauke zarobljenika.

I opt. Klarić stavio je **prigovor** na iskaz svjedoka navevši da je isti neistinit i da ga svjedok tereti jer je s njime u zavadi zbog disciplinske mjere koju mu je on kao zapovjednik bio izrekao, a dodao je da su od 1992. do 1998. bili susjedi i da se nisu pozdravljali.

Svjedok Josip Kardum, *tempore criminis* zamjenik Ministra pravosuđa i član Komisije za zarobljene i nestale Vlade RH, iskazao je da je više puta bio s komisijom u obilasku Kerestince, čiji je zapovjednik bio 1. opt. Stjepan Klarić, o čemu su sačinjena izvješća. Ta izvješća su bila uglavnom pozitivna. Oblizak Kerestince proveden je nakon dojava europskih promatrača i nakon nekih primjedbi iznesenih na stanje u tom zatvoru. Svjedok je vidio jednu prostoriju bez svjetla, u kojoj su visili lanci, a na zidovima je bilo tragova krvi. Na temelju viđenog stanja svjedok je zaključio čemu je služila ta prostorija. Rekao je da vjeruje da ih je do te prostorije doveo I opt. Klarić, a da misli da su tragovi krvi bili stariji. Sjeća se da je pitao zašto se to ne obriše, a da je prvooptuženik rekao da to nisu bili tragovi krvi. On nije imao ovlasti nad osobama koje su zapovijedale u Kerestincu. Ministarstvo obrane i Komisija za zarobljene i nestale imali su ingerencije nad zarobljenicima.

Svjedok Josip Perković, *tempore criminis* pomoćnik Ministra obrane i načelnik Uprave SIS-a, rekao je da je početkom proljeća 1992. godine dobio detaljnu, pisanu informaciju o zlostavljanju zarobljenika u Kerestincu sa skicom sobe u kojoj su se zlostavljanja događala. Odmah je osnovao komisiju da to istraži i izvrši obilazak te 'crne sobe', a za voditelja predmeta imenovao je Ivana Ivankovića. Predmeti koji su tamo nađeni, a bili su to: sjekira, čekić, palice, drveni i gumeni penisi, ljestve, jasno su ukazivali da se radilo o zlostavljanju muškaraca i žena. Komisija je potvrdila zlostavljanja. Oni koji su to radili, nisu to previše ni skrivali. O svemu je obavijestio ministra Šuška, predsjednika Tuđmana i Josipa Manolića kao predsjednika UZUP-a. Sljedeći dan je reagirao i Predsjednik Republike koji se zgrozio nad zlostavljanjima u Kerestincu. Svjedok je dodao da je zapovijedio preko Mate Laušića da se odmah smijeni straža, a isti je s vojnom policijom preuzeo osiguranje zatvora i nakon mjesec dana ga je obavijestio da je tamo sredio stvari. Na poseban upit svjedok je rekao da djelatnici SIS-a nisu dolazili ispitivati zarobljenike u Kerestinec, da su ih mogli samo doći provjeriti, a da ne zna jesu li isti imali 'svoje' zatvorenike u Gajevoj ulici. Na upit branitelja I opt., svjedok je odgovorio da su Krešo Bralić, Saša Zelebrz, Iko Kožul i Ivan Ivanković bili djelatnici SIS-a. Na daljnji upit branitelja, rekao je da mu je žao da je 27.4.1992. Mato Laušić promaknuo 1. opt. u zapovjednika satnije i da je to tada znao da to ne bi bio odobrio.

Glavna rasprava je odgođena, a nastaviti će se 25. i 31. svibnja te 1., 4. i 6. lipnja 2012. godine, u 9 sati, a na posljednjem ročištu će biti određeni i daljnji datumi nastavka glavne rasprave.

25. svibnja 2012. godine – nastavak dokaznog postupka

Izvjestava: Jelena Đokić Jović, Documenta

Suđenje prate Marko Sjekavica, Građanski odbor za ljudska prava, novinari te obitelji optuženika

U nastavku dokaznog postupka neposredno je ispitan svjedok Mladen Spahija, *temore criminis* stražar, najprije u zagrebačkoj Gajevoj ulici, a potom i u Kerestincu, sve do konca ožujka 1992.

Svjedok Ivan Ivanković obavijestio je sud da o događajima koji tvore činjenični supstrat optužnog akta nema saznanja te da je u MORH-u zaposleno 6-7 osoba istog imena i prezimena no, on ne zna tko je od njih u inriminiranom periodu bio djelatnik SIS-a. Svjedok Robert Turčin zbog bolesti nije mogao biti ispitan na današnjem ročištu.

Svjedok Mladen Spahija

Svjedočio je o postojanju zasebne sobe za mučenje, znane kao "crna soba", odakle se znalo čuti zapomaganje i jauk čak i tijekom sitnih noćnih sati. U Kerestinec su u nekoliko navrata dolazila dva djelatnika SIS-a i uvijek su tražili zapovjednika Klarića, a potom bi odlazili u njegovu sobu.

"Prvi put su došli u Gajevu u dva ujutro i tražili Klarića. Rekao sam da ga nema, a oni su svejedno ušli unutra. Ne znam koliko su ostali jer sam uskoro otišao doma", rekao je svjedok.

U Kerestincu je bili i dosta zatočenih žena, a jednom je u tzv. crnu sobu prepratio ženu čije ime je bilo ispisano na cedulji koju je dobio. Sjeća se da je zapovjednik Klarić, danas prvooptuženik, kao i grupa stražara bila u neposrednoj blizini.

U Kerestincu je bilo i dosta zatočenih žena, a jednom je zapovjednik Klarić, danas prvooptuženik, kao i grupa stražara bila u neposrednoj blizini. *"Tamo sam vodio zarobljenicu iz Sunje. Kada sam je predao na hodniku, Klarić je otišao van, a ja sam se vratio na stražarsko mjesto",* kazao je Spahija.

Nakon što je pretučen u Kerestincu ratni zarobljenik Dobroslav Gračanin završio je u bolnici, a svjedok je čuvao stražu pred odjelom intenzivne njege bolnice "Sveti duh" gdje je ovaj bio zbrinut.

Zarobljenici su vezanih ruku vješani u hangaru koji je služio za skladištenje.

Pavlović je bio zapovjednik straže, dok je Viktor, ne zna prezime, poslije došao u Kerestinec i nije obavljao stražarske poslove. *"Jednom prilikom zarobljenici su kucali na vrata u namjeri da idu na WC, ja sam otključao vrata da ih provedem do nusprostorija no, tada mi je pristupio Pavlović rekavši da je on zapovjednik straže te da u sobi postoji kanta pa neka u njoj obavljaju malu i veliku nuždu. Tako sam saznao da je on zapovjednik straže",* objasnio je svjedok te na upit branitelja drugooptuženog dodao da je ovom Pavloviću ime bilo Željko.

Prisjetio se da je u tzv. konačište ratnih zarobljenika dolazio i **Đuro Brodarac**. *"Ne znam je li došao gledati zarobljenike ili na fiš koji smo često kuhali",* zapitao se svjedok.

Dolazili su i predstavnici Crvenog križa, Liječnika bez granica te zamjenik ministra obrane zadužen za razmjene.

Odluka Vijeća o dokaznim prijedlozima

U nastavku dokaznog postupka neposredno će se ispitati svjedoci Ždenko Mihaljinec, Nebojša Kostadinović, Vojkan Živković, Nenad Živković, Igor Crnković, Krešimir Dundović, Dražen Janeš, Robert Turčin, Zdenko Milković, Damir Hercigonja, Damir Marković, Darko Robić, Marijan Galinac, Dinko Jurkovac te Dobroslav Gračanin.

Glavna rasprava se nastavlja **31. svibnja, 01., 4., i 6. lipnja, a potom 4., 5., 6., 11., 12. i 13. srpnja 2012. u 9,00h .**

Izveštava: Marko Sjekavica, Građanski odbor za ljudska prava, Zagreb

Suđenje prate i Jelena Đokić Jović, Documenta; novinari; članovi obitelji optuženika

Na današnje ročište nije pristupio **svjedok Robert Međurečan**, za kojega dostava ne priliježe spisu.

Dokazni postupak nastavljen je ispitivanjem pristupjelih svjedoka.

Svjedok Miro Biluš rekao je da je u vrijeme kritičnog događaja bio mobiliziran i obnašao je dužnost skladištara i evidentičara u Kerestincu. Vodio je popis oružja, a bavio se pisanjem dopisa i isplatom plaća. Zna da je Stjepan Klarić bio zapovjednik, a za nikoga drugoga ne zna koje je funkcije obnašao. Naveo je da nikada nije čuo jauke, niti da je čuo išta o zlostavljanjima zarobljenika, a u Kerestincu mu je smjena trajala od 7 ujutro do 18 ili 19 sati, a ponekad je znao tamo ostati cijelu noć. Istaknuo je da su zarobljenici uživali poseban tretman, imali svi svoje krevete, jeli istu hranu kao i stražari. Tamo je bilo 30 - 40 stražara. Svjedok je dodao da zna sve optuženike, a 2. do 5. optuženi su radili sa stražarima, ali nije znao reći točno što su radili. Zarobljenike su ispitivali ljudi izvana, za koje se tada pričalo među stražarima da su to osobe iz SIS-a. Na poseban upit tužitelja, odgovorio je da je njegovo mjesto u postrojbi zapravo bilo mjesto pisara.⁴

Svjedok Mladen Breber iskazao je da je bio stražar najprije u Gajevoj ulici u Zagrebu, zatim u Kerestincu. O kritičnom događaju ništa ne zna, ništa nije vidio niti čuo. Razvodnici straže koji su bili podređeni zapovjedniku Klariću bili su Damir Marković i osoba prezimena Turčin te možda još jedan mladić sa 'Zvijezde' u Zagrebu. Dodao je da su dolazili neki ljudi izvana koji su ispitivali zarobljenike, a stražari ih nisu ispitivali. On, kao i 5. opt. Štrukelj su u to vrijeme bili studenti.

Svjedok Dragutin Frančina, *tempore criminis* stražar u Gajevoj ulici u Zagrebu, a nakon toga u Kerestincu, rekao je da ništa vezano za kritični događaj nije vidio ni čuo, da je on tamo bio 'vuk samotnjak'. U nekoliko je navrata razgovarao sa zapovjednikom Klarićem, ali su to bili samo kurtuazni razgovori. Na poseban upit zamjenika Županijskog državnog odvjetnika, svjedok je odgovorio da ne može reći tko je bio zamjenik I opt. Klarića, ali da je osoba poznata pod nadimkom 'Buba' raspoređivala stražare i radio njihov popis u Gajevoj ulici i u Kerestincu.⁵

Glavna rasprava je odgođena, a nastaviti će se 1., 4. i 6. lipnja 2012. godine u 9 sati te 4., 5., 6., 11., 12. i 13. srpnja, također u 9 sati.

1. lipnja 2012. godine – nastavak dokaznog postupka

Izveštava: Marko Sjekavica, Građanski odbor za ljudska prava, Zagreb

Suđenje prate i Jelena Đokić Jović, Documenta; novinari; članovi obitelji optuženika

⁴Svjedok Đorđe Jovičić u svom iskazu iz istrage, kao i u iskazu danom na glavnoj raspravi, dana 16. svibnja 2012. godine, rekao je da ga je nekoliko puta premlatio i maltretirao 'Klarićev pisar'. Svjedok Jovičić rekao je da je zlostavljan u Gajevoj, te da se fizičko zlostavljanje nije nastavilo u Kerestincu, a po svom iskazu iz istrage, svjedok Biluš je u Gajevoj boravio samo jedan dan, kada je došao zadužiti uniformu, a potom je prebačen u Kerestinec.

⁵U svom iskazu danom na glavnoj raspravi dana 23. svibnja 2012. godine, svjedok Rudolf Pajtak, rekao je da misli da je osoba zvana 'Buba', koja je nosila naočale, a maltretirala je zarobljenike, tjerala ih da plešu goli i da se samozadovoljavaju, bio 2. opt. Dražen Pavlović.

Dokazni postupak nastavljen je ispitivanjem pristupjelih svjedoka.

Svjedok Krešimir Dundović, *tempore criminis* stražar u Gajevoj ulici u Zagrebu i u Kerestincu, iskazao je da je vidio jedne prilike, u Gajevoj ulici, kako jedna osoba, koja je prije rata bila redar na studentskim plesnjacima, u Tvrtkovoju ulici, u Zagrebu, a misli da su je zvali 'Truli' ili 'Rus' i vjeruje da je bila djelatnik SIS-a, nekoliko puta udara zarobljenika. To se događalo u nekoj ćeliji, a on je događaj vidio iz hodnika. U Kerestincu je bio pretučen Nebojša Kostadinović. Čuo je tamo jauke i zapomaganja. U jednoj sobi je, kad je otvorio vrata, nakon što je bio čuo zapomaganje, vidio zarobljenika vezanog lisicama za cijevi od vode ili plina, koji je stenjao i jaukao. Dao mu je stolac da sjedne. On je čuvao zarobljenika Dobroslava Gračanina, kojega je vidio kako se srušio u dvorištu u Kerestincu, u vrijeme kad je isti bio na liječenju u bolnici Sveti Duh. Dodao je da se sjeća da je evidentičar tj. 'ćato' bila osoba s naočalama, za koju misli da su je zvali 'Buba' i on je radio raspored straže. Kad su dolazili predstavnici Međunarodnog Crvenog križa, neki zarobljenici su bili u hangaru. Predstavnici ove organizacije su prozivali neke zarobljenike s evidencije zarobljenika koju su imali. Rekao je da su zarobljenike ispitivali 1. opt. Klarić i ljudi oko njega, a to su bili 2. opt. Pavlović, 3. opt. Ivančin i 4. opt. Živec. On osobno nije njih vidio kako ispituju zarobljenike jer nije prisustvovao ispitivanjima. On je bio običan stražar, dok ovi 'dečki' oko prvooptuženog Klarića nisu držali stražu. Na poseban upit branitelja 5. opt., Štrukelja, svjedok je odgovorio da potonji nije držao stražu, već je komunicirao sa zarobljenicima i postrojavao ih i vodio na čišćenje dvorišta. Na poseban upit predsjednika vijeća, svjedok je rekao da nije točno da je pred istražnom sutkinjom, dana 22. listopada 2010. godine, iskazao da je najstroži prema zarobljenicima bio 2. opt. Pavlović i da je maltretirao žene, odvodio ih i dovodio, a jednu ženu natjerao da gleda kako on maltretira njenog muža. Dodao je da je to istražna sutkinja krivo povezala, a da je on iskazao samo da je 2. opt. Pavlović bio prisutan kad su u hodniku žene i muškarce tjerali da pjevaju i polugoli plešu. Na pitanje branitelja 4. opt. Živeca, svjedok je rekao da je osoba koja je vozila hranu bila korpulentnija. Na poseban upit 5. opt. Štrukelja je rekao da je u Kerestincu postojao jedan telefon, koji se nalazio kod 'prijavnice' i s kojeg su dopustili jednome zarobljeniku da se javi svojoj obitelji u Bosnu i Hercegovinu.

Svjedok Marijan Galinac iskazao je da je iz Kerestince bio poslan, od strane zapovjednika Klarića, u bolnicu Sveti Duh, da čuva zarobljenika Dobroslava Gračanina koji se tamo liječio i išao na dijalizu. Ništa drugo o kritičnom događaju nije mu znano.

Svjedok Damir Hercigonja, u vrijeme inkriminiranog događaja stražar u zatvorima u Gajevoj ulici u Zagrebu i u Kerestincu, rekao je da je 1. opt. Klarića rijetko viđao, a da je uglavnom viđao 2. opt. Pavlovića i 4. opt. Živeca, koji su imali vodeće funkcije. Dodao je da misli da je 3. opt. Ivančin imao viši položaj od ostalih stražara jer ih je on raspoređivao, ali ne može sa sigurnošću tvrditi da je točna njegova izjava iz istrage da je isti bio zapovjednik stražara. Dozvolu za izlazak iz zatvora je više puta pitao 2. opt. Pavlovića i 5. opt. Štrukelja. Na poseban upit petooptuženika, svjedok je odgovorio da je upravo njega pitao dozvolu za izlazak jer je postupao kao i svi ostali stražari. U svom svjedočkom iskazu, svjedok je naveo da je on zaključio da je njihova jedinica raspuštena krajem travnja 1992. godine, možda kao posljedica posjeta Međunarodnog Crvenog križa zatvoru. Rekao je da se pričalo da je jedan zarobljeni oficir JNA završio u bolnici.

Svjedok Božidar Jagunec rekao je da je bio mobiliziran kao stražar u zatvorima u Gajevoj ulici u Zagrebu i u Kerestincu, ali da o zlostavljanju zarobljenika ne zna ništa. Dodao je da se sjeća da je čuvao u bolnici Sveti Duh jednog zarobljenika koji je bio tamo zbog bubrega. Na poseban upit rekao je da je 5. opt. Štrukelj s njima čuvao stražu.

Svjedok Dinko Jurković, *tempore criminis* obnašao je dužnost zatvorskog stražara, rekao je da je u Zatvoru u Gajevoj ulici u Zagrebu, zajedno s drugim stražarima, dovodio zatvorenike na ispitivanje. Ne zna da je tamo bilo ikakvih zlostavljanja. Zapovjednik Klarić i grupa njegovih ljudi, među kojima su bili 4. opt. Željko Živec, koji je bio šogor 1. optuženoga Klarića, kao i 2. opt. Dražen Pavlović, zatim neki Igor, osoba imena Željko i osoba imena Darko, imali su svoje prostorije na katu u Gajevoj, a on i stražari su bili u prizemlju. Rekao je da je u Kerestincu 'stradao' Dobroslav Gračanin, koji je uhićen u pokušaju bijega pa je zbog bubrega prebačen u bolnicu. Dodao je da su u zatvor, kod zapovjednika Klarića, dolazili neki njemu nepoznati ljudi iz vana. Na poseban upit branitelja 1. opt., svjedok je rekao da su zarobljenici jeli tri obroka dnevno i to istu hranu kao i stražari. Na upit branitelja 4. opt., rekao je da je hranu kombijem dovozila osoba imena Željko, a sjeća se da je imao brkove. Na pitanje branitelja 5. opt., svjedok je odgovorio da je 5. opt.

Štrukelj, koji je i u Kerestincu bio stražar, bio u grupi stražara mobiliziranih iz mjesne zajednice Gupčeva zvijezda, među kojima su bili još i Breber, Marković, Turčin, Goreta i drugi. Na poseban upit predsjednika vijeća, svjedok je rekao da je istražnoj sutkinji u svom iskazu bio naveo da je 5. opt. Štrukelj bio razvodnik straže jer je to pročitao u novinama.

Glavna rasprava je odgođena, a nastavit će se 4. i 6. lipnja 2012. godine u 9 sati te 4., 5., 6., 11., 12. i 13. srpnja, također u 9 sati.

4. lipnja 2012. godine – nastavak dokaznog postupka

Izveštava: Jelena Đokić Jović, Documenta

Suđenje prate Marko Sjekavica, Građanski odbor za ljudska prava, novinari te obitelji optuženika

U nastavku dokaznog postupka neposredno su ispitani svjedoci Damir Marković, Zdenko Milković i Ivan Muranić, *temore criminis* stražari, najprije u zagrebačkoj Gajevoj ulici, a potom i u Kerestincu.

Svjedok Marijan Lokmić nije pristupio unatoč dostavi poziva koja je uredno iskazana.

Svjedok **Ivan Muranić** se nakon Gajeve, u Kerestincu zadržao vrlo kratko jer je veći dio vremena proveo na bolovanju, a ubrzo je i demobiliziran. O kaznenom djelu ratnog zločina protiv ratnih zarobljenika, koje se optuženicima stavlja na teret, nema saznanja. Prvooptuženog Stjepana Klarića naveo je kao zapovjednika.

Svjedok Damir Marković

Kao razvodnik straže nije bio u izravnom kontaktu sa zarobljenicima pa ne zna za mučenja. Ne zna niti za postojenje "crne sobe", u kojoj su se prema navodima optužnog akta, ali i iskazima do sada saslušanih svjedoka, odvijala višestruka mučenja ratnih zarobljenika i zarobljenica. Dodao je kako se pričalo da je jedan zarobljenik završio u bolnici na pregledu.

"Viktor Ivančin i Goran Štrukelj su vodili brigu o straži, starali su se o higijeni i čistoći prostorija koje smo koristili tijekom dežurstava. Raspored straže na oglasnu ploču izvjesio bi Biluš, ne sjećam se imena. Dražena Pavlovića nazvao sam tijekom iskazivanja pred istražnim sucem zapovjednikom straže, jer je noćio u sobi našeg zapovjednika Stjepana Klarića no, ne znam točno njegovu tadašnju funkciju. Željko Živec također je bio uz Klarića i spavao je u njegovoj sobi, dakle nisu spavali u prostoriji namjenjenoj ostalim stražarima", rekao je svjedok.

Svjedok Zdenko Milković

"Stjepan Klarić bio je naš zapovjednik, u zapovjednom lancu, kao razvodnici straže bili su i Dražen Pavlović, Željko Živec i Štrukelj, za Viktora Ivančina se ne sjećam", rekao je svjedok.

Iskazao je da nema saznanja o mučenjima, niti o tzv. crnoj sobi te da stražari nisu ispitivali zarobljenike.

Dodao je kako su u Kerestinec povremeno dolazili Mate Laušić i Đuro Brodarac, djelatnici Vojne policije i SIS-a te predstavnici Međunarodnog crvenog križa, međunarodne zajednice, tzv. bijeli promatrači, i udruge Bedem ljubavi. Nije mu poznato da je itko od njih imao primjedbe na postupanje prema ratnim zarobljenicima. Ustvrdio je i da je Klarić sa stražarima održao sastanak na kojem je zatražio da se prema zarobljenicima ponašaju sukladno međunarodnim konvencijama.

Čitavo vrijeme njihova boravka vojarnu u Kerestincu čuvali su ih 'dečki' iz Jaske koji su se nalazili u krugu vojarne.

Nakon tri mjeseca boravka u postrojbi raspušteni su i demobilizirani. Potom je zapovjedništvo nad Konačištem ratnih zarobljenika preuzela Vojna policija.

Glavna rasprava se nastavlja **6. lipnja, a potom 4., 5., 6., 11., 12. i 13. srpnja 2012. u 9,00h.**

6. lipnja 2012. godine – nastavak dokaznog postupka

Izveštava: Marko Sjekavica, Građanski odbor za ljudska prava, Zagreb

Suđenje prate i Jelena Đokić Jović, Documenta; novinari; članovi obitelji optuženika

Dokazni postupak nastavljen je ispitivanjem pristupjelih svjedoka.

Svjedok Marijan Loknić iskazao je da je bio mobiliziran kao stražar, najprije u Gajevoj ulici u Zagrebu, gdje je proveo 10-ak dana, a zatim je bio 2 dana u Kerestincu, kada se teško razbolio pa je otpušten na liječenje. Bio je stražar ispred ulaza u objekt, tako da o kritičnim događajima ne zna ništa, nikoga od optuženika ne poznaje, ne sjeća se tko mu je bio nadređeni ni tko mu je bio zapovjednik.

Svjedok Igor Crnković rekao je da je *tempore criminis* bio pomoćnik zapovjednika za logistiku u Gajevoj i Kerestincu, a zapovjednik mu je bio prvooptuženi Stjepan Klarić. Rekao je da je 2. opt. Pavlović bio zapovjednik straže, da su 3. opt. Ivančin i 5. opt. Štrukelj bili nadzornici straže, a 4. opt. Živec da je bio zamjenik zapovjednika Klarića. O mučenju zatvorenika ne zna ništa, tvrdi da je odnos prema zarobljenicima bio korektan i da su se znali zadržavati da je zatvorenicima tamo kao u hotelu. Svaki tjedan je dolazio Crveni križ i nije bilo prigovora na stanje u zatvoru. Dolazili su i predstavnici SIS-a za koje je svjedok dodao da smatra da su oni njima i zapovjedniku Klariću bili nadređeni. Josip Perković je nekoliko puta bio u zatvoru, radi ispitivanja zatvorenika, ali svjedok sa sigurnošću nije mogao reći da li je to bilo u Gajevoj ili u Kerestincu. Prvooptuženik je nekada bio prisutan ispitivanju zarobljenika. Nadzornici straže su imali funkciju nadzirati izmjenu straže, kako bi se redovito i uredno obavljala. Na tu funkciju ih je postavio 1. opt. Klarić. Na poseban upit branitelja 3. opt. Ivančina, svjedok je rekao da je vidio njegovog branjenika, u nekoliko navrata, u Kerestincu, kako razvodi unutarnje i vanjske straže i vodi smjenu straže. Na pitanje branitelja 4. opt. Živeca, svjedok je odgovorio da je njegov branjenik u inkriminiranom razdoblju dovezio hranu iz Studentskog centra, svojim kombijem koji je bio mobiliziran. Dodao je da je moguće da je bilo više pripadnika postrojbe s imenom Željko. Na inzistiranje branitelja 5. opt. Štrukelja, svjedok je rekao, za razliku od rečenog u svom prethodnom slobodnom iskazivanju, da zbog protoka vremena ne može sa sigurnošću tvrditi da je njegov branjenik bio nadzornik straže.

Svjedok Boris Petljak iskazao je da je u kritično vrijeme, kao student građevine, zajedno sa svojim kolegama s fakulteta: 5. opt. Štrukeljom, Markovićem i Breberom, iz Narodne zaštite mjesne zajednice Gupčeva zvijezda, bio mobiliziran i raspoređen kao stražar zatvora u Gajevoj, a kasnije u Kerestincu. U 3. ili 4. mjesecu 1992. godine je demobiliziran, a nakon što je prethodno kao student podnio zahtjev za demobilizacijom. Držao je straže na vanjskom stražarskom mjestu, a u Gajevoj je s drugim stražarima svako jutro otključavao ćelije u kojima su bili zarobljenici, kako bi isti mogli izaći na hodnik, a navečer su ih vraćali u ćelije i zaključavali ih preko noći. U Kerestincu je držao straže oko zgrade i na dvorištu. O maltretiranju zatvorenika nema nikakvih spoznaja. Na posebno pitanje, odgovorio je da je 5. opt. Štrukelj bio obični stražar.

Svjedok Velislav Turčin rekao je da je u inkriminiranom razdoblju bio mobiliziran iz mjesne zajednice 'Zvijezda' te je raspoređen na mjesto stražara. Stražari su radili u smjenama. On nema nikakvih spoznaja o zlostavljanju zarobljenika. Iskazao je da su u Kerestinec dolazili ljudi iz SIS-a, a on i drugi stražari bi ih najavili zapovjedniku Klariću.

Svjedok Božidar Vlastelica rekao je da je bio mobiliziran kao stražar u zatvor u Gajevoj ulici, ali tamo nije niti dana stražario jer je odmah prebačen u Kerestinec. Tamo je bio raspoređen na vanjsku stražu. Zapovjednik je bio 1. opt. Klarić, 2. opt. Pavlović je bio zamjenik zapovjednika, a ostali optuženici su bili

nešto u zapovjedništvu, ali ne zna točno što su bili. Rekao je da je to zaključio zato jer su oni komunicirali, za razliku od njega i drugih običnih stražara, sa zapovjednikom. Dodao je da je 4. opt. Živec prevezio kombijem hranu.

Branitelji 1. - 5. opt. su potom podnijeli **prijedloge za ukidanje pritvora** u odnosu na svoje branjenike.

Vijeće je donijelo rješenje kojim se prijedlozi branitelja 1. - 5. optuženika **odbijaju kao neosnovani** jer i dalje egzistiraju pritvorski razlozi utvrđeni prijašnjim rješenjima o određivanju pritvora. Žalba protiv ovog rješenja nije dopuštena.

Glavna rasprava je odgođena, a nastaviti će se dana 4., 5., 6., 11., 12. i 13. srpnja, u 9 sati.

4. srpnja 2012. godine – nastavak dokaznog postupka

Izveštava: Marko Sjekavica, Građanski odbor za ljudska prava, Zagreb

Suđenje prate i Jelena Đokić Jović, Documenta; novinari; članovi obitelji optuženika

Dokazni postupak nastavljen je ispitivanjem pristupjelih svjedoka, dok je konstatirano da se nisu odazvali svjedoci Milka Badrić, Edgar Matišorović ni Borivoj Rogić, uz napomenu da je potonji obavijestio sud o spriječenosti zbog zdravstvenih razloga te se obvezao pristupiti na ročište zakazano za dan 13. srpnja 2012. godine.

Svjedok Ljuban Grab rekao je da je psihički obolio te da nije u stanju više iskazivati o inkriminiranim događajima koji se optuženicama stavljaju na teret. Nakon što mu je predsjednik vijeća predočio njegova dva iskaza iz istrage, u kojima je među ostalim iskazao da je zajedno s punicom i suprugom bio uhićen u svibnju 1992. godine, u polju, dok su brali kukuruz, da su ga u zatvoru u Kerestincu, u kojemu su odvojeno bili zatočeni muškarci od žena, dva do tri puta pretukli stražari te da su ga iscipelirali nakon što je pao na pod, svjedok je potvrdio da su ti njegovi navodi točni i da pri njima ostaje. Poučen od predsjednika vijeća, svjedok je izjavio da postavlja imovinsko-pravni zahtjev protiv optuženika, a budući da ga nije mogao specificirati, izjavio je da će svoja prava iz imovinsko-pravnog zahtjeva ostvarivati u parnici. Na poseban upit branitelja I. opt., svjedok je rekao da je u Kerestincu viđao svoju suprugu Nadu Grab. Na pitanje branitelja IV. opt., svjedok je iskazao da je bio uhićen 5. ili 6. svibnja 1992. godine.

Svjedokinja Nada Grab rekla je da ima psihičkih smetnji i da joj je teško iskazivati o inkriminiranim događajima, pa je, nakon što joj je predsjednik vijeća predočio njezine prethodne iskaze dane istražnom sucu, iste i potvrdila. Potvrdila da su točni njezini iskazi iz istrage u kojima je bila navela da je u zatvoru u Kerestincu bila u velikom strahu, da su je zastrašivali i govorili joj da joj je muž četnik, ali da je nisu tukli, niti je vidjela kako tuku njezinog supruga, a da je jedne noći osoba imenom Robert došla do njezinog kreveta, drimala krevet i imala nož te da je tada doživjela pobačaj, ali i da ju je ta osoba odvela u bolnicu i tako joj spasila život. Na poseban upit tužitelja svjedokinja je rekla da je bila u strahu jer nikada prije nije bila zarobljena te da se ne sjeća je li imala pobačaj prije ili poslije opisanog incidenta, u kojem joj je imenovana osoba s nožem u ruci tresla krevet, a da misli da je to napravio jer je bio pijan. Na poseban upit branitelja I. optuženika, svjedokinja je odgovorila da je kad je došla u Kerestinec bila već 3 mjeseca trudna i da je ušla u četvrti mjesec trudnoće, a to je znao i njezin suprug, kao i zatvorska liječnica. Nadalje je odgovorila da misli da je tada upravitelj zatvora bio Mato Laušić. Na posebno pitanje I. opt. Stjepana Klarića, svjedokinja je odgovorila da nema nikakvu medicinsku dokumentaciju kojom bi potkrijepila svoje

navode jer joj je ista oduzeta u Kerestincu od osobe zvane Robert. Svjedokinja je izjavila da prema optuženicima postavlja imovinsko-pravni zahtjev koji će ostvarivati u parnici.

Zamjenik ŽDO-a iz Zagreba rekao je da je u spis dostavio iskaze svjedoka ispitanih zamolbenim putem u Republici Srbiji iz spisa Kir-RZ-17/11. i to Miodraga Mikulića, Petra Došena (sada pokojnoga), Vida Ninića (sada pokojnoga), Slobodana Jasenskoga i Dušice Nikovića te predložio da se isti prevedu na hrvatski jezik i pročitaju na glavnoj raspravi. Izjavio je da odustaje od svog ranijeg prijedloga da se rečeni svjedoci ispituju putem video-veze. Branitelji svih optuženika su izjavili suglasnost da se iskazi prevedu, nakon čega će se očitovati o prijedlogu tužitelja da se isti pročitaju, umjesto da se svjedoci, za koje postoji mogućnost, ispituju putem video-veze.

Glavna rasprava je odgođena, a nastaviti će se dana 5., 6., 11., 12. i 13. srpnja, u 9 sati.

5. srpnja 2012. godine – nastavak dokaznog postupka

Izveštava: Marko Sjekavica, Građanski odbor za ljudska prava, Zagreb

Suđenje prate i Jelena Đokić Jović, Documenta; novinari; članovi obitelji optuženika

Dokazni postupak nastavljen je u odsutnosti nepristupjelih svjedoka Milana Radoševića, Kreše Presečkog i Josipa Vujnovića, za koje je dostava poziva uredno iskazana, a prva dvojica su opravdala svoj nedolazak, ispitivanjem pristupjele svjedokinje.

Svjedokinja Marinka Jovanović iskazala je da je *tempore criminis* bila djelatna vojna osoba u 66. bojnoj HV-a te da je kao medicinska sestra krajem travnja ili početkom svibnja 1992. godine raspoređena u zatvor ratnih zarobljenika Kerestinec. Nadređena joj je bila liječnica Jelena Puškić, a imala je dužnost pregledati zarobljenike koji su pristigli iz svih krajeva Hrvatske za razmjenu zarobljenika u Nemetinu i sanirati im lakše ozljede. Rekla je da ne zna ništa o kritičnim događajima koji se optuženicima stavljaju na teret. Dodala je da su joj se urezale u pamćenje ozljede jednog zarobljenika, koji je tada mogao imati oko 25 godina, po naglasku je bio iz Crne Gore, a dopremljen je s južnog bojišta. Njemu je žiletom bila izrezana koža na nozi, u širini oko 1 cm, od zgloba pa do boka, a to je bila starija ozljeda. I. optuženog Stjepana Klarića, kao ni druge optuženike nije vidjela dok je bila raspoređena u Kerestinec.

Glavna rasprava je odgođena, a nastaviti će se dana 6., 11., 12. i 13. srpnja, s početkom u 9 sati.

6. srpnja 2012. godine – nastavak dokaznog postupka

Izveštava: Marko Sjekavica, Građanski odbor za ljudska prava, Zagreb

Suđenje prate i Jelena Đokić Jović, Documenta; novinari; članovi obitelji optuženika

Dokazni postupak nastavljen je ispitivanjem pristupjelih svjedoka.

Svjedok Ante Pavlović iskazao je da je u kritično vrijeme bio zapovjednik 66. bojne Vojne policije te da je I. opt. Stjepana Klarića upoznao kada je Mato Matanović preuzeo zapovijedanje konačistem ratnih zarobljenika u Kerestincu. Na poseban upit javnog tužitelja, svjedok je odgovorio da mu nije znan razlog zbog kojeg je došlo do smjene zapovjedništva u Kerestincu, a da je takva zapovijed došla od Mate Laušića. Na posebno pitanja branitelja prvooptuženika, svjedok je rekao da mu nije znano je li 67. bojna Vojne policije osiguravala Kerestinec prije dolaska 66. bojne. Dodao je da je prilikom preuzimanja zatvora tamo sve bilo u redu i da kasnije nije bilo nikakvih nepravilnosti jer se i on sam sebi zavjetovao, nakon što je prošao logorovanje u logoru Manjača, da se drugim zarobljenicima, pod njegovom komandom, tako nešto neće dogoditi. Na poseban upit prvooptuženog Klarića, svjedok je odgovorio kako je jedno kratko vrijeme I. opt. bio pripadnik 66. bojne VP i da mu je tada svjedok bio nadređen, ali da tada još svjedok nije preuzeo nadzor nad Kerestincem.

Svjedok Zdenko Vidak iskazao je da je poslije 25. svibnja 1992. godine došao u Kerestinec, gdje je obnašao dužnost šefa straže te je u toj ulozi kontrolirao ponašanje i rad stražara za vrijeme dok su stražarili. Pod svojom komandom je imao 5 stražara koji u stražarili na dva zapovjedna mjesta, jedno od kojih je bilo kod spavaonice zarobljenika. Oni su tada držali samo unutarnju stražu. Zapovjednik mu je bio Mato Matanović, između njih su u hijerarhiji bile još jedna ili dvije funkcije, a na jednoj od njih je bio Matija Kovačević. Rekao je da o razdoblju prije svog dolaska u Kerestinec ne zna ništa pa tako ni o inkriminiranim događajima, a da okrivljenike zna od ranije jer su bili pripadnici Vojne policije i znali su zajedno biti raspoređeni na terenu u cijeloj Hrvatskoj i u Mostaru, u BiH.

Svjedok Mato Matanović rekao je da je početkom ili polovicom svibnja 1992. godine postavljen za zapovjednika Kerestince, a da je zapovjedništvo preuzeo od I. opt. Klarića. Njemu podređeni su bili zapovjednici vodova, odnosno zapovjednici smjena, a u jednoj smjeni je bilo 3-5 stražara. Sveukupno je u jedinici bilo 30-40 ljudi. U hijerarhiji su se iznad zapovjednika straže, a ispod njega kao zapovjednika zatvora, nalazili pomoćnici zapovjednika. Među ostalima to su bili Matija Kovačević, Mirko Bilobrk i Slavko Kafaj. Na poseban upit zamjenika Županijskog državnog odvjetnika, svjedok je odgovorio da je točno da se u uredu Mate Laušića održao sastanak na kojem su prisustvovali njegov (svjedokov) zapovjednik Ante Pavlović, on, Mato Laušić i Stjepan Klarić i da je na tom sastanku priopćeno da je u Kerestincu bilo došlo do određenih problema pa da će on preuzeti zapovijedanje. Nije bilo riječi o mučenju zarobljenika, ali je rečeno da je jedan oficir JNA, pilot, bio pretučen. Nakon što je preuzeo zapovjedništvo, dio ljudi od ranije je ostao u Kerestincu. On je kao zapovjednik slao izvješća zapovjedniku 66. bojne VP, Anti Pavloviću. Na posebno pitanje branitelja III. opt., svjedok je rekao da su zapovjednici straže imali čin dočasnika. Na pitanje prvooptuženika, svjedok je rekao da je Robert Lozančić bio viši dočasnik i zapovjednik smjene. Ljubomir Ljubičić je bio zapovjednik osiguranja.

Svjedok Tomislav Štofac iskazao je da nema nikakvih spoznaja o kritičnim događajima koji se optuženicima stavljaju optužnicom na teret. On je u Kerestinec raspoređen oko 19. svibnja 1992. godine i o događajima u zatvoru prije toga datuma ništa ne zna.

Glavna rasprava je odgođena, a nastaviti će se dana 11., 12. i 13. srpnja, sve s početkom u 9 sati.

11. srpnja 2012. godine – nastavak dokaznog postupka

Izveštava: Jelena Đokić Jović, Documenta

Suđenje prate Marko Sjekavica, Građanski odbor za ljudska prava, novinari te obitelji optuženika

Današnjem ročištu za glavnu raspravu pristupili su svjedoci Zdenko Mihaljinec i Božo Morić. Svjedoci Goran Dramac i Željko Vrbički na godišnjem su odmoru te se nisu mogli odazvati pozivu za svjedočenjem.

Svjedok Zdenko Mihaljinec

Optuženi Stjepan Klarić bio je zapovjednik Konačišta ratnih zarobljenika u Kerestincu, ostale optuženike ne poznaje. Tempore criminis vizio je hranu ratnim zarobljenicima, a o zlostavljenjima te tzv. crnoj sobi nema nikakvih saznanja. Kao osoba zadužena za dovoz hrane istu je dostavljao u bolnicu, stražaru koji je tamo bio raspoređen, no detalje o tome ne zna.

Svjedok Božo Morić

O inkriminiranim događajima koji čine činjenični korpus optuženog akta ne zna ništa. Optuženike ne poznaje, tempore criminis nije bio pripadnik HV-a niti je radio u Konačištu ratnih zarobljenika, lociranom najprije u gajevskoj Gajevoj ulici, a potom u Kerestincu.

Glavna rasprava se nastavlja **12. i 13. srpnja 2012. u 9,00h**

12. srpnja 2012. godine – nastavak dokaznog postupka

Izveštava: Marko Sjekavica, Građanski odbor za ljudska prava, Zagreb

Suđenje prate i Jelena Đokić Jović, Documenta; članovi obitelji optuženika; ostala javnost

Dokazni postupak nastavljen je u odsutnosti nepristupjelih svjedoka Vojkana Živkovića, Nenada Filipovića i Nebojše Kostadinovića, za koje je dostava poziva uredno iskazana te svjedoka Ante Mandića za kojeg je dostava poziva vraćena s napomenom da je isti obaviješten, a pošiljku nije preuzeo ispitivanjem.

Vijeće je donijelo **rješenje** kojim su **usvojeni dokazni prijedlozi stranaka** pa će se u nastavku dokaznog postupka neposredno ispitati svjedoci: Milka Badrić, Milena Adamović, Slobodan Kukić, Edgar Matišorović, Ivan Ivanković, Borivoj Rogić i Dobroslav Gračanin, Darko Rogić, Mato Laušić, Marijan Biškić, Darko Goreta, Mario Gulin, Davor Miranić, Dražen Janeš, Darko Grdić, Vlado Taborski, Boris Blašković, Ivica Kostović, Radovan Todić, Vojkan Živković, a ponovo će se u svojstvu svjedoka pozvati Josip Perković.

Uz suglasnost stranaka izvedeni su materijalni dokazi. Pročitana su tako: izvješća o uhićenju i dovođenju optuženika; nalaz radiologa; medicinska dokumentacija na ime oštećenika: Dobroslava Gračanina, Tomislava Božovića, Vojkana Živkovića, Damira Kalika, Slobodana Kukića; poruka i odgovor na poruku Branka Poznanovića, Danice Poznanović, Milke Badrić; medicinski kartoni na ime Milene Adamović i Pantelije Zec; popis djelatnika ratne jedinice; zahtjev Prihvatnog centra Konačišta ratnih zarobljenika; dopis Zapovjedništva obrane Grada Zagreba; zapovijed Uprave Vojne policije; izvješće o primopredaji dužnosti zapovjednika; zapovijed od 6. svibnja 1992. godine; kartoni na ime: Danice Vurina, Zorke Hrkač, Milene Adamović, Milke Badrić, Nebojše Kostadinovića i Đorđa Jovičića; dopis Odjela Vojne policije; zapisnici o pretrazi stana i drugih prostorija; potvrda o privremenom oduzimanju predmeta; zapovijed od 17. rujna 1991. godine; izvješće od 26. travnja 1992. godine; izvješće Humanitarne ćelije od 22. veljače 1992. godine; zapovijed od 06. prosinca 1991. godine te dopis Kriznog štaba Grada Zagreba.

Glavna rasprava je odgođena, a nastaviti će se dana 13. srpnja, s početkom u 9 sati.

13. srpnja 2012. godine – nastavak dokaznog postupka

Izveštava: Marko Sjekavica, Građanski odbor za ljudska prava, Zagreb

Suđenje prate i Jelena Đokić Jović, Documenta; članovi obitelji optuženika; novinari i snimatelji; ostala javnost

Dokazni postupak nastavljen je u ispitivanjem pristupjelih svjedoka.

Svjedok i oštećenik Borivoj Rogić iskazao je da ostaje pri svojim prijašnjim iskazima te dodao da je uhićen u svom stanu, pod okriljem noći, a potom odveden na Lašćinu, gdje je bio zarobljen pa od tamo, dana 25. siječnja 1992. godine, prebačen u Kerestinec. Tamo je u tzv. Crnoj sobi u više navrata pretučen. Rekao je da ne želi imenovati osobu koja ga je tukla jer se boji za svoju sigurnost, a ista je osoba bila iz kruga stražara. Najviše ga je zlostavljala osoba zvana 'Veterinar', a tukla ga je prvi put odmah nakon što je doveden u Kerestinec i tada je bio pretučen pendrekom. I. opt. Klarić je bio prisutan i sjedio je za stolom kada su ga doveli u Crnu sobu i stavili mu na glavu smrdljivu jastučnicu te ga počeli tući i puštati mu struju kroz tijelo. Rekao je da mu je III. opt. Viktor Ivančin, tada zapovjednik stražara, jednom prilikom nabio vreću na glavu i naredio mu da se okrene prema zidu, da bi potom uslijedilo nemilosrdno udaranje rukama i nogama i spajanje na struju. Isti optuženik mu je naredio da zajedno s drugim optuženicima, u jednoj velikoj prostoriji, masturbira na dvije od pasa gole zarobljenice, koje su jedna po jedna bile dovedene u prostoriju. Osoba imena Goran, *tempore criminis* mlađi čovjek, vjerojatno student arhitekture, ga je maltretirao na način da ga je pitao koliko ga je puta oslovio bez 'gospodine' i naredio mu da toliko puta udari glavom o zid. Potom je rekao da je to slabo i da još jednom jače udari glavom o zid. Svjedok je iskazao i da je bio prisiljen u Crnoj sobi oralno zadovoljiti trojicu zarobljenika. To mu je naredila osoba zvana 'Veterinar' koja ga je tom prilikom tukla pendrekom po glavi, tako da mu je glava bila krvava, a jedan od zarobljenika kojega je morao oralno zadovoljavati mu je očistio ugrušak krvi s glave. U Kerestincu je također bio zlostavljan na način da su ga tjerali da jezikom piše slovo 'U' po podu, držali su mu pištolj u ustima i stavljali jednu veliku vojničku metalnu zaimaču na glavu te potom po njoj udarali pendrekom. Dodao je da nije istina da su zatvorenici jeli istu hranu kao i stražari jer da su im davali kruh dobiven od Crvenog križa koji je bio pljesniv, a mjesecima nije vidio mesa, iako se isto dovozilo u zatvor, ali su ga stražari bacali u smeće, umjesto da su ga davali zarobljenicima. Na poseban upit branitelja prvooptuženika, svjedok je rekao da su ga ispitivale osobe iz Kerestince, a ne osobe koje su dolazile izvana, iako su ga jednom prilikom tukle i dvije osobe odjevene u civilnu odjeću, kojom prilikom su mu vezali ruke iznad glave, a nije ih vidao osim tada pa je zaključio da su isti došli izvan kruga zatvora. Rekao je i da je Mato Laušić više puta dolazio u Lašćinu i Kerestinec, a jednom prilikom ga je pitao da li mu je bolje u Lašćini ili Kerestincu. Na posebno pitanje vlastite punomoćnice, odvjetnice Sofije Drašner, oštećenik je rekao da je bio u programu razmjene zarobljenika, na koju nije želio ići, a nakon toga je njegov tretman u zatvoru bio još gori nego prije. Od ozljeda je imao slomljena rebra, a posljedice premlaćivanja i zlostavljanja osjeća i danas. Njegova obitelj nije znala gdje se nalazi dok je bio zarobljen u Kerestincu, a supruga ga je tražila i čak platila da dođe do informacija o njemu. Dodao je da je zapovjednik stražarima bio III. opt. Viktor Ivančin, a zamjenik mu je bila osoba zvana Goran. Na poseban upit prvooptuženog Klarića, odgovorio je da je zarobljen kao civil u svom stanu i da nije bio ratni zarobljenik.

Svjedok Dražen Janeš iskazao je da je *tempore criminis* bio zapovjednik smjene, odnosno razvodnik straže u zatvoru u Gajevoj ulici u Zagrebu, a kasnije i u Kerestincu. Rekao je da je zatvorenik Gračanin dva puta bio pretučen. Zapovjednik zatvora je bio I. opt. Stjepan Klarić, a uz njega su unutar zatvorene skupine koja je činila zapovjedništvo bili II. opt. Pavlović, IV. opt. Živec i osoba prezimena Crnković te oni nisu davali stražu. II. opt. Pavlović je bio zapovjednik straže. V. opt. Štrukelj je bio običan stražar i nije pripadao zatvorenoj skupini koja je činila zapovjedništvo logora. Dodao je da mu je V. optuženik prijatelj i da isti ne bi ni mrava zgazio. Na poseban upit zamjenika ŽDO iz Zagreba, svjedok je rekao da je I. optuženik ustrojio zapovjednu hijerarhiju, a prije njega je bilo rasulo. Njemu je kao razvodniku straže direktno nadređen bio zapovjednik straže, a to je bila osoba koju su zvali 'Budo'. Možda je to bio II. opt. Pavlović, ali je možda to krivo povezo kad je bio tako iskazao kod istražnog suca. Rekao je da je točno da je kod istražnog suca spomenuo i Branka Lovrenčića zvanog 'Buda', koji se bavio borilačkim vještinama, ali je dodao da zbog

proteka vremena više ne može tvrditi tko je bio zapovjednik straže u Kerestincu. Kada nije bilo zapovjednika, zapovijedi su izdavali dečki iz zapovjedništva. Rekao je da su osobe koje su dolazile izvana, iz MORH-a i iz SIS-a po njegovom mišljenju bili nadređeni I. opt. kao zapovjedniku. Dodao je da je u Crnoj sobi postojao indukcijski telefon. Jednom je prilikom u tu prostoriju morao dovesti jednog mladog zarobljenika, a potom ga odvesti u toalet da se uzbudi i tada je isti bio prisiljen imati spolni odnos za zarobljenicom koja je morala leći na klupu u Crnoj sobi i skinuti gaćice. Na poseban upit svjedok je odgovorio da je Vojna policija preuzela Kerestinec 30. IV. 1992. godine. Svjedok je rekao da je III. opt. Ivančin bio stražar i da ga je on (svjedok) znao buditi kako bi pošao preuzeti smjenu, međutim jednom prilikom, kad ga je budio, III. optuženik je odbio preuzeti smjenu, a zapovjednik Klarić mu je tada rekao da III. opt Ivančina više ne dira i da ga isključi iz rasporeda smjena. Rekao je da mu nije znano na koji je način III. optuženi Ivančin uspio ući u zatvoreni krug zapovjedništva.

Svjedok i oštećenik Dobroslav Gračanin u svom svjedočkom iskazu rekao je da je 10. siječnja 1992. godine doveden u Gajevu ulicu, gdje je izveden pred I. opt. Klarića. Drugi dan je ponovno izveden pred I. optuženoga, nakon čega je odveden u susjednu sobu, gdje su ga dvije muške osobe, jedan visoki, lijep, smeđe-plavi i drugi niži, nabijeni toliko tukli da se onesvijestio, pri čemu su mu slomili 8 rebara. Oni su bili podređeni I. opt. i kasnije je prepoznao višega od njih dvojice, do čije je fotografije iz kritičnog razdoblja, kao i današnje fotografije došao na Internetu i priložio ih je u spis. Predsjednik vijeća je konstatirao da se na fotografijama nalazi osoba Josip Perković, koji je ispitan kao svjedok u ovom kaznenom postupku. Dodao je da je ta osoba, koja ga je tom prilikom pretukla i kasnije dolazila u Kerestinec. 12. siječnja 1992. godine kamionom s ceradom su njega i druge zarobljenike u večernjim satima prebacili u zatvor u Kerestincu. Rekli su im tamo da je okolo zgrade sve minirano te da ne mogu ići na toalete, već su dobili kantu za vršenje nužde u prostoriji u kojoj su boravili i spavali. 13. I. 1992. zarobljenika imena Siniša su pretukli stolicom. Među zarobljenicima je bio i major JNA Nebojša Zarić, dvojica zarobljenika iz njegove sobe su bili uniformirani, ostali su bili u civilu. On osobno, koji je do prosinca 1991. bio aktivno vojno lice JNA u vojarni Ivan Gorštak, u Zagrebu, na Černomercu, je zahtjev za razrješenje iz službe iz JNA podnio 16. prosinca 1991. godine. Zahtjev je usvojen, s time da je imao još oko 30 neiskorištenih dana godišnjeg odmora, nakon čijeg proteka je formalno prestao njegov status časnika JNA. Radi razrješenja dužnosti otišao je u Beograd, odakle se preko Mađarske vratio u Zagreb 21. prosinca 1991. godine. Pošao je u svoj stan na Trnju, gdje je doveo i svoju tada osmogodišnju kćer. Po povratku u Zagreb pošao je u vojarnu na Černomecu kako bi zapovjedniku ponudio pomoć oko elektronskog sustava zaštite koji je on bio osmislio i što je zapovjedniku obećao prilikom preuzimanja vojarnje od strane HV-a. Zamjenik zapovjednika tom je prilikom pozvao civilnu policiju i tada je odveden u Gajevu ulicu gdje je zatvoren. Klarićev zamjenik bila je osoba zvana 'Šogor', a kasnije je saznao da je to IV. opt. Željko Živec. Iskazao je da ga je 14. siječnja 1992. godine III. opt. Viktor Ivančin odveo u malu sobu. Isti je bio jako krupan, imao je pendrek, ali je svjedok po njegovom glasu shvatio da on nije profesionalac i da ima šansu da mu podide i dobije njegovu naklonost. To je i uspio jer je svjedok imao čin majora, a III. optuženik je imao ambicije napredovanja u HV-u. Tom prilikom je III. opt. Ivančin udarcima pendrekom po zidu i stolu simulirao da ga tuče, ali ga nije ni tada ni niti jedne druge prilike tukao. Čak mu je pomogao u slanju poruka prijateljici izvan zatvora i njezinih poruka njemu natrag u zatvor. Iskazao je kako su ga jednom prilikom s drugim zarobljenicima doveli u hodnik, gdje je bilo cijelo zapovjedništvo, svi optuženici su bili tamo. Uz prozor je stajala jedna žena, zarobljenica, naga od pasa na gore. Visoki stražar im je rekao: "Vadi i drkaj! Tko ne svrši će dobiti!". Na podu je vidio spermu od prethodne grupe zarobljenika koji su bili primorani isto raditi. U dva navrata je morao u tome sudjelovati. U Kerestincu su se odvijala i simulirana suđenja. I. opt. Klarić je sjedio u sredini i glumio suca, a s desne strane mu je bila osoba zvana 'Okac', za kojeg misli da se zvao Dražen ili Davor, a misli da bi to mogao biti svjedok Dražen Janeš kojega je prije svjedočenja vidio na sudskom hodniku. S lijeve strane prvooptuženog Klarića je sjedio II. opt. Pavlović. Od drugih zarobljenika je čuo da je i IV. optuženi Živec, zvani Šogor, sudjelovao u fingiranim suđenjima. Iskazao je da su mu jednom prilikom stavili jastučnicu na glavu, ruke vezane liscama objesili iznad glave i dok je vidio udarali su ga tvrdim predmetom. To se događalo u Crnoj sobi, a dok su ga vodili u Crnu sobu vidio je I. opt. Klarića, IV. opt. Živeca i jednog visokog stražara. U Crnoj sobi je vidio plastičnu kantu, umivaonik, drvenu kutiju, induktor, palice, kuhače, a na sredini su visile neke ljestve ili konop. 'Šogor' je tom prilikom došao do stražara i pitao ga zašto mu nije ništa stavio na glavu. Potom mu je stražar stavio nešto na glavu i zamračilo mu se. Visoki mu je rekao da digne ruke i tada je dobio udarac od kojeg se onesvijestio. Dobio je udarac čizmom između nogu. Kad se osvijestio, čuo je glas 'Šogora' koji je rekao: "Idemo!". Druga ga je osoba udarila čizmom, na što je 'Šogor' rekao: "On više ništa ne osjeća, idemo!". Udarali su ga i palicom s elektrodama. Jednom su prilikom tjeroali trojicu zarobljenika da puše cigar za cigarom, cijelu kutiju, a nisu smjeli otvoriti prozore. 21. ožujka 1992. godine su ga kombijem prebacili u

bolnicu Sveti Duh. Tu je bio prisutan i III. opt. Viktor Ivančin kojega je prepoznao po glasu. Smješten je u šok-sobu, a kroz staklo je vidio naoružanog stražara koji ga je čuvao. Neke medicinske sestre su ga maltretirale. Jedna je rekla da naši umiru, dok četnike liječe, a druga je ironično rekla da je puste da mu ona izvadi krv. 1. travnja 1992. godine, jedan stari stražar koji je bio dobar i imao je doma bolesnu ženu, pomogao mu je da stupi u kontakt s prijateljicom. Ona je angažirala Međunarodni komitet Crvenog križa, čiji su predstavnici došli u bolnicu i našli ga 7. ili 8. travnja 1992. godine. Nastala je strka, a tamo je bio i I. opt. Klarić, 'Šogor' i ravnatelj bolnice. Predstavnici Međunarodnog Crvenog križa, koja ga je posjetila, je sve ispričao i nacrtao Crnu sobu, a potom su predstavnici Crvenog križa pošli na lice mjesta i sve fotografirali. Rekao je da je tom prilikom bio u bolnici Sveti Duh do 22. travnja 1992. godine. Nakon Svetog Duha bio je u bolnici u Svetošimunskoj, a potom je poslan na prisilnu razmjenu, koja nije uspjela, a on nije niti htio biti razmijenjen. Potom je u kolovozu 1992. godine vraćen u Kerestinec gdje je zapovjedništvo preuzela VP i Mato Laušić. I u tom periodu je bio premlaćivan u Kerestincu. Predsjednik vijeća poučio je optuženika da ista osoba i navedeni period nisu obuhvaćeni ovim kaznenim postupkom te da može u odnosu na inkriminacije koje navodi podnijeti kaznenu prijavu. Na poseban upit tužitelja, svjedok je rekao da je po ponašanju osoba, a ne po njihovim različitim uniformama odredio hijerarhijske odnose u Kerestincu. Klarićev zamjenik je bio njegov šogor i on je obavljao i sprovodio većinu stvari, zarobljenici nisu bili u direktnom kontaktu sa zapovjednikom, već s njegovim zamjenikom i šogorom, IV. opt. Živecom. Na poseban upit, svjedok je rekao da iako III. opt. Ivančin njega nije nikada tukao, vidio je u više prilika kako zlostavlja zarobljenike. Jednoga mladog zarobljenika od 18 godina, kojega su pretukli je natjerao da 36 sati hoda hodnikom i ponavlja rečenicu koju mu je naredio da govori. Jedne zgode je s malim crnim stražarom, u sobu gdje je boravio u Kerestincu, došla osoba koja je imala bijelu kutu i predstavila se kao liječnik te mu ponudila liječničku pomoć. Nakon što se požalio na probleme s bubregom osoba koja se predstavila kao liječnik mu je opipala područje bubrega, a potom ga šakom udarila u bubreg. Na poseban upit svjedok je rekao da njega V. opt. Štrukelj nije tukao, ali je vidio da je druge tukao. Vidio je dok su u hodniku zarobljenici bili postrojani i čekali tuširanje kako je udario jednog mladog zarobljenika. On nije točno vidio trenutak udarca, ali je vidio kako udareni mladić 'leti' i udara o zid. Na poseban upit branitelja I. opt., svjedok je rekao da je znao da je I. opt. po profesiji mesar, kobasičar. Na poseban upit branitelja III. opt., svjedok je odgovorio da mu osim u korespondenciji s prijateljicom u ničemu njegov branjenik, III. opt. Viktor Ivančin, nije pomogao. Na poseban upit branitelja V. opt., svjedok je odgovorio da je nakon kritičnih događaja izvan zatvora vidio II. i III. optuženike i da se detaljno sjeća susreta s njima, s III. opt. u Ilici, pri čemu su se pogledali u oči, a III. opt. Ivančinu je bilo neugodno i promijenio je stranu ceste te s II. opt. Pavlovićem u Zagrebačkoj ulici, pri čemu mu je svjedok dao ruku i rekao: "Da, Kerestinec", nakon čega se isti optuženik bez riječi udaljio. Oštećenik je rekao da postavlja imovinsko-pravni zahtjev koji će ostvarivati u redovnoj građanskoj parnici.

Glavna rasprava je odgođena, a nastaviti će se dana 16. srpnja 2012. godine, s početkom u 13 sati.

16. srpnja 2012. godine – nastavak dokaznog postupka

Izveštava: Jelena Đokić Jović, Documenta

Suđenje prate Marko Sjekavica, Građanski odbor za ljudska prava, novinari te obitelji optuženika

Tijekom današnjeg ročišta, uz suglasnost procesnih sudionika, pročitani su iskazi svjedoka, među kojima i oni dani pred Višim sudom u Beogradu, u postupku pružanja međunarodne pravne pomoći, i to: Duška Zeljkovića, Nebojše Kostadinovića, Damira Kalika, Branka Zeljaka, Milorada Đuričića, Branimira Skočića, Nenada Filipovića, Milana Radoševića, Roberta Turčina, Roberta Međurečana, Josipa Vujnovića, Kreše Presečkog, Davora Mirenića, Ante Bublja, Jelene Pukšić Kaubrih, Gorana Gramca, Šimuna Brkića, Ante Mandića, Danice Vurune, Slobodana Jasenskog, Petre Došen, Dušice Nikolić, Vida Ninića i Miodraga Nikolića.⁶

⁶ Svjedoci Danica Vuruna, Damir Kalik, Branko Zeljak, Milorad Đuričić, Branimir Skočić, Miodrag Nikolić, Petra Došen, Vid Ninić, Slobodan Jasenski, Dušica Nikolić, Nenad Filipović, Nebojša Kostadinović sustavno su, prema

Branitelji prvooptuženika, trećeoptuženika, četvrtooptuženika i petooptuženika zatražili su ukidanje pritvora određenog protiv njihovih branjenika.

Tužitelj se protivio prijedlogu pozivajući se na visinu zapriječene kazne te na posebno teške okolnosti kaznenog djela kao posebne osnove za pritvor.

Vijeće je uz uvažavanje načela razmjernosti kao odnosa između težine počinjenog djela i kazne koja se prema podacima kojima raspolaže sud može očekivati u postupku, u odnosu na IV. opt. Željka Živeca i V. opt. Gorana Štrukelja **ukinulo pritvor**. Obojica su u pritvoru negdje između 18-20 mjeseci.

Nastavak glavne rasprave nakon ljetne stanke uslijedit će: **7., 20., 21., 24., 26., i 27. rujna 2012., u 9,00h, a potom i 3., 4. i 5. listopada 2012., također u 9,00h.**

24. rujna 2012. godine – nastavak dokaznog postupka

Izvjštava: Jelena Đokić Jović, Documenta

Suđenje prate Marko Sjekavica, Građanski odbor za ljudska prava, novinari te obitelji optuženika

U nastavku dokaznog postupka svjedočilo je šest osoba, trojica *tempore criminis* čuvari u Konačištu ratnih zarobljenika u Kerestincu, dvoje oštećenika koji su detaljno opisali golgotu kroz koju su prošli tijekom zatočenja te osoba po imenu Ivan Ivanković koja je pripadnik HV-a postala u veljači 1993., dakle nakon perioda koji optužni akt pokriva. No, to nije svjedok istog imena i prezimena koji je *tempore criminis* kao agent SIS-a navodno imao saznanja o kaznenom djelu za koje se terete optuženici.

Svjedoci **Mario Gulina, Darko Goreta te Davor Mirenić** nemaju saznanja o mučenjima i zlostavljanjima ratnih zarobljenika. Kao ključnu kariku u zapovjednom lancu označili su I. opt. Stjepana Klariće te II. opt. Dražena Pavlovića dok su za V. opt., kome se inače optužnim aktom stavlja na teret i zapovjedna odgovornost, ustvrdili da je u Kerestincu bio običan čuvar bez zapovijednih ingerencija.

Svjedokinja Rajka Majkić

Uhićena je 22. siječnja 1992., u kasnim noćnim satima, u svom domu u Sisku, zajedno sa suprugom koji je ubrzo pušten. Prije dolaska u Kerestinec osam dana provela je u tzv. "Barutani" gdje je bila podvrgnuta ispitivanju jer se netom prije uhićenja vratila u Hrvatsku nakon što je tjedan dana boravila u Sokolištu, BiH, svom rodnom mjestu.

"U Kerestincu su me više puta silovale nepoznate osobe u civilu, a to je naređivala osoba zvana Doktor". Mučena sam i udarana u maloj crnoj sobi, morala sam pokazivati dojke za koje su prijeli da će ih odsjeći, stvaljana mi je vreća na glavu, sustavno sam prikapčana na struju, a sjećam se i da smo morali plesati u hodniku, mi žene obnaženih grudi, a muškarci obnaženih genitalija", posvjedočila je svjedokinja.

Odmah nakon dovođenja u Kerestinec Slobodana Kukića pretuklo je više osoba. Udarali su ga rukama, nogama i palicama. Sve su to činile osobe unutar zatvorskog sustava, stražari odjeveni u šarene odore. Dodala je da "Doktor" zapravo nije bio tog zanimanja, a opisala ga je kao osobu nižeg rasta s naočalama i u vojnoj odori.

Svjedok Miloš Crnković

Policija ga je na ulici u Sisku pokupila u siječnju 1992. godine, nakon čega je odveden, najprije u Barutanu pa u Kerestinec u kojem je po dolasku zajedno s još 7-8 osoba poredan licem prema zidu.

---

navodima optužnog akta, tijekom zatočeništva u Kerestincu bili izloženi fizičkoj i psihičkoj represiji.

“Kada smo pitali gdje smo dovedeni rečeno nam je da je to ustaški logor. Potom je nas šest odvedeno u drugu sobu gdje nam je na papiru dana pjesma 'Evo zore, evo dana, evo Jure i Bobana' koju smo morali naučiti pjevati. Ukoliko ne bi dobro pjevali, vezali bi nas lisicama za radijatore i udarali po cijelom tijelu. Također su nas spajali na struju i skidali do gola i tjerali da trčimo kroz hodnike. Prilikom trčanja bi nas tukli. Znali su nas postrojiti u sobi, a onda bi doveli jednu nagu ženu do pasa i morali smo se samozadovoljavati ispred nje. Ako netko ne bi mogao, pretukli bi ga. Na tijelo su nam priključivali i tzv. pipalice kroz koje bi puštali struju, a bio sam primoran i da u pet, šest navrata potpuno obnažen trčim kroz hodnik“, rekao je svjedok.

Prema njegovom svjedočenju, premlaćivanje su obavljali Goran, Viktor, Ivo i jedna osoba po nadimku Okac koja se stalno vozila u krug po Kerestincu. Viktora je pak opisao kao crnog visokog čovjeka koji je imao brkove.

Rajka Majkić i Miloš Crnković naknadno su od strane optužbe predloženi za svjedoke te nisu obuhvaćeni činjeničnim supstratom optužnice. Optužba optužni akt u tom kontekstu može izmjeniniti do završetka dokaznog postupka, odnosno do zaključenja glavne rasprave.

Iako je danas trebao svjedočiti i **Ivan Ivanković**, agent SIS-a, kojega se jedan svjedok sjetio jer je imao značku s brojem 003, to se nije dogodilo. Naime, u sudnici se pojavio Ivan Ivanković, ali, čini se, ne onaj kojeg je sud tražio.

Glavna rasprava nastavlja se **26. i 27. rujna 2012.**

26. rujna 2012. godine – nastavak dokaznog postupka

Izveštava: Marko Sjekavica, Građanski odbor za ljudska prava, Zagreb

Suđenje prate: Jelena Đokić Jović, Documenta; novinari; članovi obitelji i prijatelji optuženika; ostala javnost

Dokazni postupak nastavljen je ispitivanjem pristupjelih svjedoka.

Svjedok Vlado Taborski, *tempore criminis* vojni liječnik, iskazao je da je pregledavao zarobljenike u Kerestincu u jedan ili dva navrata, ali samo one koji su se žalili na neke tegobe, a u slučajevima koje nije sam mogao riješiti, slao ih je na dijagnostiku u bolnicu Sveti Duh. Jednog zarobljenika je uputio u tu bolnicu radi promjene longete na njegovoj podlaktici. U Kerestinec je dolazio samo tijekom dana, a tamo ga je primio zapovjednik Stjepan Klarić, kojega je od ranije poznao. Rekao je da je sveukupno pregledao desetak osoba, a na nekoliko njih je vidio modrice, ali to nije bilo ništa ozbiljnije, niti nešto neuobičajeno za to vrijeme pa ih nije ni pitao kako su zadobili te modrice.⁷ Iskazao je da je on u zatvor u Kerestinec dolazio na poziv iz Zapovjedništva obrane Grada Zagreba, a da je bilo i drugih liječnika koji su tamo dolazili, ali ne iz njegove postrojbe. Koliko zna, nije bilo redovite liječničke kontrole. Iako je u istrazi iskazivao drugačije, svjedok je rekao da nije pregledao niti jednu trudnu ženu iz Kerestince. Također je na poseban upit predsjednika vijeća odgovorio da nije čuo za osobu imena Nada Grab. Na poseban upit oštećenika Dobroslava Gračanina, svjedok je rekao da je u Kerestinec dolazio u zimsko doba.

Svjedok Ivica Kostović, u kritičnom periodu, kao liječnik, obnašao je dužnost člana Komisije za zatočene i nestale, čiji je predsjednik bio Muhamed Zulić. Jedan od glavnih zadataka Komisije bila je priprema razmjene zarobljenika. O Kerestincu i kritičnim događajima u istom nema nikakvih saznanja, a jedan je put, krajem 1991. godine bio u zatvoru u Gajevoj ulici, gdje ga je primio zapovjednik Stjepan Klarić, sa dvije

⁷ Svjedok Boris Blašković, također ispitan na ovom ročištu, rekao je da je doktor Vlado Taborski bio s njim prisutan kada su jedne večeri, oko 22 sata, pozvani u Kerestinec, da pruže liječničku pomoć trojici zarobljenih vojnika JNA, od kojih su dvojica imali teške tjelesne ozljede.

starije, uniformirane osobe. Tamo je došao s ciljem provjere usklađenosti popisa zarobljenika s kojim je raspolagao sa stvarnim stanjem na terenu. Zadržao se 40-ak minuta i nije vidio zarobljenike. I. opt. Klarića je kasnije vidao u više navrata, na skupovima HDZ-a. Dodao je da misli da su izvješća Međunarodnog Crvenog križa išla izravno Vladi RH, a ne njima u Komisiji.

Svjedok Boris Blašković također je u kritično vrijeme bio liječnik koji je dolazio pregledavati ratne zarobljenike u Kerestincu. On je bio dragovoljac u Zapovjedništvu obrane Grada Zagreba, a Međunarodni Crveni križ tražio je od njih da vrše redoviti liječnički nadzor nad zarobljenicima pa je tako on srijedom redovito odlazio u Kerestinec, a osim toga dolazio je po potrebi, u izvanrednim situacijama. U periodu od prosinca 1991. godine do svibnja 1992. godine, bio je 6 do 7 puta u zatoru Kerestinec, pri čemu je pregledao u prosjeku 5 osoba po jednom posjetu. Po dolasku bi se javio zapovjedniku Klariću koji bi mu dodijelio dvojicu stražara koji bi u posebnu prostoriju, u kojoj su se vršili pregledi, dovodio, jednog po jednog, zarobljenike koji su zatražili pregled. Prvom prilikom kada je pozvan u Kerestinec, bilo je to u prosincu 1991. godine, negdje oko 22 sata, tamo je zatekao doktora Taborskog⁸ i trojicu pretučenih vojnika JNA iz Niša, koji su, kako je tada čuo od stražara, greškom kod Bosanskog Broda prešli na teritorij Hrvatske, gdje su i zarobljeni. Rekao je da su 'naši dečki malo pretjerali', što je na upit predsjednika vijeća dalje pojasnio, dodavši da su dvojica od tih zarobljenih vojnika imali teške ozljede, jedan frakturu podlaktice, a drugi je imao ozljedu pluća i više modrica po tijelu. Uputio ih je u bolnicu Sveti Duh na liječenje. Iskazao je da nema nikakvih drugih saznanja o povredama zarobljenika u Kerestincu, a da misli da spomenuta trojica pretučenih vojnika JNA nisu zadobili ozljede u zatvoru, već prilikom uhićenja kod Bosanskog Broda. Na poseban upit, svjedok je odgovorio da ne zna tko je bio zamjenik I. opt. Klarića. Osim njega su u Kerestinec dolazili doktor Taborski i doktor Marijan Lencur. Oštećenik Dobroslav Gračanin stavio je prigovor na istinitost dijela iskaza svjedoka, navevši da se opisani događaj zbio u subotu, 15. veljače 1992. godine i da se radilo o trojici vozača JNA, koji su pretučeni u Kerestincu. Svjedok je na prigovor odgovorio da dopušta da je pogrešno naveo datum opisanog događaja, ali da smatra da su po stanju ozljeda, koje nisu bile svježije, iste nastale ranije, a ne u samom zatvoru.

Glavna rasprava je odgođena, a nastaviti će se dana 27. rujna 2012. godine, u 9 sati.

27. rujna 2012. godine – nastavak dokaznog postupka

Izveštava: Marko Sjekavica, Građanski odbor za ljudska prava, Zagreb

Suđenje prate i Jelena Đokić Jović, Documenta; članovi obitelji optuženika; novinari i snimatelji; ostala javnost

Na današnje ročište nije pristupio svjedok Vojkan Živković koji je dopisom obavijestio sudsko vijeće da zbog lošeg zdravstvenog stanja nije u mogućnosti doći na sud. **Dokazni postupak nastavljen** je ispitivanjem pristupjelih svjedoka.

Svjedok Radovan Todić iskazao je da je, kao vojnik JNA, u kojoj je imao čin kapetana prve klase, bio zarobljen dana 7. listopada 1991. godine, gdje se njegova postrojba iz vojarne u Velikoj Buni, predala hrvatskoj strani. Prvo je bio zatvoren u Selskoj ulici u Zagrebu, a zatim je prebačen u zatvor u Gajevoj, gdje je proveo 10-15 dana. Rekao je da ga nitko nije maltretirao, niti da je vidio ni čuo da bi zatvorenici koji su skupa s njim bili zarobljeni bili maltretirani ili mučeni. Bilo ih je po četvorica u ćelijama, iz kojih su mogli izlaziti. Jeli su tri obroka dnevno, hrana je bila dobra, dobivali su mesne obroke. I. opt Klarić je bio zapovjednik, jednom ga je prilikom pustio da prenoći doma, a dopustio je da ga posjete supruga i djeca, s kojima se sastao u Klarićevom uredu. U posjet su mu došli i neki prijatelji koji su već bili prešli u HV. U početku je bilo straha među zarobljenicima, međutim kasnije su se zbližili s nekim od stražara koji su im donosili higijenske i slične potrepštine. Uz Klarića je bila jedna osoba koja se zvala Marko, a nadimak joj je

⁸ Svjedok Vlado Taborski prešutio je ovaj događaj u svom svjedočkom iskazu.

bio 'Pauk', on je došao u Gajevu iz zatvora u Selskoj ulici. Dodao je da se sjeća, da su u zatvoru osim pripadnika njegove postrojbe, bili i jedan pripadnik Teritorijalne obrane i jedan pilot kojemu je helikopter srušen kod Siska. Na poseban upit oštećenog Dobroslava Gračanina, svjedok je odgovorio da se ne sjeća da bi oficiri JNA bili odvojeni od ostalih vojnika, ali da je izvjesna trijaža, po njemu nepoznatim kriterijima, bila napravljena u zatvoru u Selskoj cesti. Vojne osobe su tada umjesto osobnih dokumenata imale samo vojnu iskaznicu, a njemu ista nije bila oduzeta kad je zatvoren i još je ima.

Josip Perković, pozvan da ponovno na glavnoj raspravi iskazuje u svojstvu svjedoka, rekao je da ostaje pri svojim prijašnjim iskazima, danim tijekom istrage i na ročištu glavne rasprave dana 24. svibnja 2012. godine. Nakon što mu je predsjednik vijeća predočio Izvješće SIS-a MORH-a upućeno dana 16. travnja 1992. godine predsjedniku Tuđmanu i ministru obrane Šušku, svjedok je potvrdio da je sadržaj izvještaja autentičan te da se na istome nalazi njegov potpis. Dodao je da mu se slova čine čudnima, ali da to može biti posljedica tehničkih poteškoća prilikom preslikavanja, skeniranja i pretipkavanja dokumenta, do kojih je znalo dolaziti kada su se dokumenti kopirali zajedno sa plastičnim košuljicama u kojima su se nalazili. Također su svjedoku predočene Informacije SIS-a, datirane s 21. travnja 1992. godine, za koje je svjedok također potvrdio da su autentičnog sadržaja i da se na njima nalazi njegov potpis. Rekao je da se radi o preslici originalnog dokumenta. Na poseban upit predsjednika vijeća, svjedok je odgovorio da skica 'Crne sobe', koja prileži spisu, potječe od Međunarodnog Crvenog križa, od kojega ju je on, kao pomoćnik Ministra obrane RH, dobio putem Hrvatskog Crvenog križa. Na poseban upit punomoćnice oštećenika Gračanina, odvjetnice Sofije Drašner, svjedok je rekao da se na odnosnim dokumentima nalaze inicijali operativaca SIS-a, koji su na njima radili i koji su osobno utvrdili dokumentirano činjenično stanje. Radi se o Ivanu Ivankoviću, danas zaposleniku SOA-e, civilne obavještajne agencije Vlade RH te o, danas umirovljenom, Zoranu Gaćini. Na posebno pitanje branitelja I. optuženika, odvjetnika Berislava Hercega, svjedok je rekao da ostaje kod dijela svog prijašnjeg iskaza, u kojem je tvrdio da nikada nije bio u Kerestincu, a da je u zatvoru u Gajevoj ulici bio samo jedan put, kada je išao provjeriti pogodnost prostora nekadašnje JNA za smještanje institucija novoosnovane hrvatske države. Djelatnici SIS-a nisu obavještajno obrađivali zatvorenike u Gajevoj ni u Kerestincu niti su ih ispitivali. Oni su na zahtjev Komisije za zatočene i nestale sravnjavali dokumentaciju o zarobljenim osobama, radi razmjene zarobljenika, pri čemu su mogli obavljati kraće razgovore sa zarobljenicima, radi utvrđivanja njihovog identiteta. Punomoćnica oštećenog Dobroslava Gračanina stavila je prigovor na dio iskaza svjedoka u kojem je izjavio da nije dolazio u zatvor u Gajevoj jer je on upravo tamo ispitivao njezinog opunomoćitelja. Svjedok se očitovao da je to laž i da nije moguće da ga je oštećeni Gračanin prepoznao tek na snimci na Dnevniku HTV-a, kada je u svibnju 2012. godine iskazivao na predmetnoj glavnoj raspravi, a da ga nije prije prepoznao, kada je on, Gračanin, dao intervju za list 'Nacional', 2007. ili 2008. godine, u kojemu su objavljene slike svjedoka Perkovića i oštećenika Gračanina. Punomoćnica oštećenika pojasnila je da oštećeni Gračanin svjedoka nije prepoznao po današnjoj slici, već ga je nakon njegovog svjedočenja, pronašao na slici iz kritičnog razdoblja.⁹ Branitelj prvooptuženika stavio je prigovor na dio iskaza svjedoka u kojem je rekao da niti on niti djelatnici SIS-a nisu dolazili u zatvor u Kerestincu, jer suprotno proizlazi iz iskaza drugih saslušanih svjedoka.

Pročitana je dopis odvjetnika iz Siska, Zorka Konstanjšeka, dostavljen u spis, kojim u ime svojih opunomoćenika i oštećenika u predmetnom kaznenom postupku, postavlja imovinsko-pravni zahtjev. Radi se imovinsko-pravnim zahtjevima oštećenih: Đorđa Jovičića, Milke Badrić, Milene Adamović, Danice Vurune, Danice Poznanović, Zorke Hrkić, Pantelije Zec i Nebojše Konstadinovića.

Zamjenik ŽDO iz Zagreba, Robert Petrovečki, izjavio je da odustaje od ispitivanja u svojstvu svjedoka Mate Lokmića, budući da je ispitivanjem njegovog sina Marijana, na glavnoj raspravi, proizašlo da predloženi svjedok nema nikakvih spoznaja o kritičnim događajima. Tužitelj, naprotiv, ostaje pri svom dokaznom prijedlogu da se u svojstvu svjedoka ispita Ivan Ivanković.

Branitelj I. opt., odvjetnik Berislav Herceg, izjavio je da odustaje od svog prijedloga da se u svojstvu svjedoka ispituju: Ivana Nižić, Snježana Petrović, Nikola Krišto, Iko Kožulj, Saša Zelenbrz, Krešo Balić, Alija Šiljak, Tihomir Žiga, Nikola Tot, Ljiljana Tot i Tihomir Orešković. Dodao je da ostaje, naprotiv, kod

---

⁹ Fotografiju Josipa Perkovića iz kritičnog vremena, svjedok-oštećenik Dobroslav Gračanin priložio je u spis. Na istoj svjedok Perković nosi vojnu uniformu HV-a te je po njoj Gračanin sa sigurnošću zaključio da je upravo Josip Perković osoba koja ga je premlatila, tijekom ispitivanja u zatvoru u Gajevoj ulici, o čemu je detaljno iskazivao na ročištu glavne rasprave dana 13. srpnja 2012. godine.

svog dokaznog prijedloga da se u svojstvu svjedoka ispita na glavnoj raspravi Vojkan Živković, kao i kod prijedloga da se provede grafološko vještačenje dokumenata SIS-a koji prileže spisu.

Glavna rasprava je odgođena, a nastaviti će se dana 18., 22., 26. i 29. listopada 2012. godine, sve s početkom u 9 sati i dana 30. listopada 2012. godine s početkom u 10 sati.

18. listopada 2012. godine – nastavak dokaznog postupka

Izvjestava: Jelena Đokić Jović, Documenta

Suđenje prate Marko Sjekavica, Građanski odbor za ljudska prava, novinari te obitelji optuženika

Tijekom današnjeg ročišta svjedočili su **Nada Miličević, Milorad Blagojević, Slobodan Kukić** te **Ivan Ivanković**, *tempore criminis* djelatnik SIS-a, član komisije koja je nakon dojave Crvenog križa u Konačištu ratnih zarobljenika u Kerestincu pronašla tzv. Crnu sobu sa spravama za mučenje, a u kojoj su kako su posvjedočili, u prvoj polovici 1992., u periodu koji pokriva optužni akt, sustavno mučeni i danas saslušani svjedoci.

Nisu pristupili svjedoci **Vojkan Živković** i **Milivoj Radovanović**.

Optužnica u odnosu na **Nadu Miličević, Milorada Blagojevića** i **Milivoja Radovanovića** nije specificirana.

Svjedokinja Nada Miličević

Uhićena je 15. siječnja 1992. dok je na sisačkom Zavodu za zapošljavanje pokušavala naći posao kako bi prehranila obitelj. U policiji su je zadržali i narednih tjedan dana provela je u samici sisačkog zatvora. Potom je s još nekolicinom sisačkih civila prebačena u tzv. Barutanu, a odande u Kerestinec. *"U Kerestincu su počele naše muke. Odmah nakon dolaska izvedena sam iz ćelije koju sam dijelila s 11 žena na hodnik gdje mi je stavljena vreća na glavu, a potom sam odvedena u drugu prostoriju, bila je to soba za mučenje, gdje sam zadobila snažan udarac pendrekom po glavi. Tijekom dvomjesečnog zatočenja sustavno su me udarali cipelama, pendrecima, čupali mi kosu, šamarali me, u jednom navratu čak su mi i elektrode stavljali u spolovilo, na ruke. Izbili su mi gotove sve zube, krvarila sam iz uha, spolovila. Smršavila sam oko 45 kilograma. Obitelj me nakon što sam razmijenjena nije mogla prepoznati. Nisam spavala ni dan ni noć. Od straha i bolova nije mi san išao"*, ispričala je svjedokinja.

Nakon posjeta Međunarodnog crvenog križa, u drugom navratu je razmijenjena. Tijekom prvog posjeta predstavnika ove međunarodne organizacije svjedokinja je skupa s Rajkom Majkić sakrivena u dvorištu te vezana za betonski stup.

Svjedok Milorad Blagojević

U Kerestinec je s grupom zatvorenika doveden iz gospićkog zatvora 27. siječnja 1992. godine. *"Odmah po dolasku postrojeni smo s licem prema zidu, s podignutim rukama naslonjenim na zid te su nas laktovima i nogama počeli udarati u rebra. Popadali smo, a stražari su nas nastavili cipelama udarati po glavi. Povremeno sam gubio svijest, a stražari bi nas vraćali u početnu poziciju i nastavljali udarati. Nekoliko puta mučili su me i u tzv. Crnoj sobi. Ruke vezane lisicama prebacili bi preko cijevi i ja bih ostao visjeti na toj cijevi, a osobe unutar zatvorskog sustava koje su znale biti i u civilnoj odjeći, tukle su me cipelama, palicama i raznim drugim predmetima. Mučen sam i strujom. Pipakali bi me po cijelom tijelu nekim kabelom, a ja bih od bolova gubio svijest. Jednom prigodom kada mi je jedan od stražara, vidno pijan, prijeto nožem da će me zaklati, život mi je spasio Viktor, prezime ne znam. Polomljeno mi je deset rebara, a zadobio sam i šest duplih prijeloma kao i opekline. O zadobivenim ozljedama posjedujem opsežnu medicinsku dokumentaciju. Pokrenuo sam i parnični postupak za naknadu štete protiv Republike Hrvatske"*, ispričao je svjedok vidno potresen.

Svjedok Slobodan Kukić

U Kerestinec je doveden s još 20-ak osoba. Udarani su postrojani uz zid i to gotovo puna tri sata. Nakon toga udaranje je postalo dnevna rutina. *"Vodili su me i u tzv. Crnu sobu s vrećom na glavi i tamo su me tukli. Zadobio sam ozljedu lopatice, a polomljena mi je i ključna kost, gležanj te noga. Sve mogu potkrijepiti medicinskim nalazima. Nagi do pasa ili obnaženih genitalija morali smo plesati sa zatočenicama suprotnog spola koje su također, bile nage do pasa ili od pasa naniže"*, rekao je svjedok.

Svjedok Ivan Ivanković

Svjedok je rekao da Sigurnosno-informativna služba (SIS) Ministarstva obrane nije imala nikakve nadležnosti nad Kerestincem te da su djelatnici te službe tamo dolazili jedino kako bi utvrdili identitete zarobljenika koji su trebali ići u razmjenu. Kazao je da nije razgovarao sa zarobljenicima ili vojnicima, osim sa tadašnjim zapovjednikom Stjepanom Klarićem. U Kerestinec je prvi puta došao kao član tročlanog državnog povjerenstva na čijem je čelu bio tadašnji pomoćnik ministra pravosuđa, Josip Kardum, koja je trebala istražiti izvješće Crvenog križa o zločinima. *"Prema skici koju je Ivankoviću dao Perković, komisija je otkrila tzv. Crnu sobu u kojoj su kao sprave za mučenje pronađeni umjetni penis, drvene palice, ljestve pričvršćene za strop, drvena palica, odnosno najvjerojatnije je to bio držak od sjekire i 'neka napravica s dva kabla'. O svemu tome razgovarali smo s Klarićem koji je rekao da je tu bilo stanovitih zlostavljanja i da se to događalo uglavnom tijekom noći. U toj prostoriji nisam vidio tragove krvi"*, objasnio je Ivanković.

Nakon što je komisija sastavila izvješće s kojim je upoznat državni vrh svjedok je, na Perkovićevu zapovijed, još jednom obišao Kerestinec u kojem je brigu u zarobljenicima uskoro preuzela vojna policija.

Odluke Vijeća

Iskaz **Vojkana Živkovića** dan tijekom istražnog postupka, a koji je prema navodima optužnog akta u više navrata pretučen te se morao boksati suočen s prijetnjama stražara da će ga u slučaju poraza prebiti jer su se na njega kladili, bit će uz suglasan prijedlog stranaka pročitana u nastavku glavne rasprave.

Glavna rasprava se nastavlja **26. listopada 2012. u 9,00h** i tada bi se trebao ispitati i svjedok Milivoj Radovanović, koji je navodno žrtva torture u nekadašnjem Konačištu ratnih zarobljenika u Kerestincu.

22. listopada 2012. godine – nastavak dokaznog postupka

Izvjestava: Jelena Đokić Jović, Documenta

Suđenje prate Marko Sjekavica, Građanski odbor za ljudska prava, novinari te obitelji optuženika

Na današnjem ročištu sudski vještak medicinske struke **dr Dušan Zečević** dao je svoj nalaz i mišljenje. Vještačenjem medicinske dokumentacije desetero zarobljenika, za **Slobodana Kukića** nema liječničke dokumentacije već samo rješenje PU Sisak od 17. siječnja 1992. da je pritvoren, iz Konačišta ratnih zarobljenika koje je najprije bilo locirano u zagrebačkoj Gajevoj ulici, a potom u Kerestincu, utvrđeno je da su neke ozlijede posljedica udaraca tupo-tvrđog predmeta, primjerice šaka, ali su neke ozlijede mogle nastati i kao posljedica pada.

Svoj nalaz i mišljenje vještak je donio proučavajući medicinsku dokumentaciju sačinjenu 1992. nakon pregleda zarobljenika, većina je pregledana netom nakon razmijene, koji su imali slomljena rebra, krvne podljeve, psihičke smetnje, kamence u žučnom mjehuru, zatajenje rada bubrega i dijabetes.

Sudski vještak dr Dušan Zečević

Iz medicinske dokumentacije na ime **Hrkić Zorka** ne proizlaze ozljede organskog tipa, već dijagnoza psihoze zbog čega je i dana terapija i provođeno liječenje.

Kostadinović Nebojša je preme raspoloživoj medicinskoj dokumentaciji bio na pregledu u KBC Beograd, Republika Srbija. Konstatiran je prijelom 8.-10. desnog rebra i 7.- 9. lijevog rebra, a navodi se i anksiozno prolongirano depresivno stanje. Prijelomi rebara uzrokovani su tupo-tvrđim predmetom, primjerice šakom i predstavljaju u zbiru običnu tešku tjelesnu ozljedu.

Vuruna Danica liječila se u Glini zbog apcesa na lijevom debelom mesu nadkoljenice. Kamenci u žučnom mjehuru operativno su odstranjeni 1992.

Kalik Damir liječen je u Zagrebu zbog dijabetesa i apcesa na desnoj strani donje čeljusti, kao posljedica upale zuba. Iz dokumentacije se ne vidi postojanje ozljeda.

RTG snimke i EHO napravljeni na Vojno medicinskoj akademiji, u Beogradu, nisu kod **Živkovića Vojkana** pokazale ozljede unutarnjih organa. Naknado je utvrđeno napuknuće 7. rebra. To je tjelesna ozljeda koja je mogla nastati udarcem ili padom. Utvrđeni su i ožiljci gornje vijede oka za koje se ne može reći kad je nastala te ožiljak na lijevoj natkoljenici kao posljedica ranjavanja.

Božović Tomislav zadobio je tjelesnu ozljedu u vidu krvnih podljeva kože na nogama, prsnom košu, glavi kao i prijelom lijevog rebra. Ove ozljede nastale su udarcima. Ožiljci na obrvama i na sluznici unutarnje strane donje usne lijevo predstavljaju ozljede, no ne može se reći kada su nastale.

Jovićić Dorđe preme liječničkoj dokumentaciji KBC Zagreb nije zadobio ozljede. Liječen je zbog depresivnog sindroma.

Gračanin Dobroslav liječen je u Općoj bolnici "Sv. Duh" u Zagrebu zbog akutnog zatajenja rada bubrega. Odmah je upućen na dijalizu. Pregledom je utvrđeno da je zadobio svježi prijelom 9., 11. i 12. lijevog rebra, 7. i 8. te 10. i 12. desnog rebra. Utvrđeni su i stari prijelomi 7., 8. i 10. lijevog rebra kao i 5. desnog rebra. Prijelomi su nastali kao posljedica udaraca tupo-tvrđim predmetom. Opće stanje kod prijema bilo je vrlo teško i koincidira s teškom i po život opasnom ozljedom.

Rogić Borivoj zadobio je prijelom 9. i 10. lijevog rebra. Tjelesna ozljeda mogla je nastati udarcem i padom.

U liječničkoj dokumentaciji za **Blagojević Milorada** konstatirani su dvostruki prijelomi 8. i 9. desnog rebra, jednostruki prijelom 10. desnog rebra, dvostruki prijelom 7. i 10. lijevog rebra te jednostruki prijelom 11. i 12. lijevog rebra. Ozljede su prouzročene kakvim tupo-tvrđim predmetom ili šakom. Ozljede čine ukupno tešku tjelesnu ozljedu.

Na suglasan prijedlog stranaka pročitana je i iskaz **svjedoka Vojkana Živkovića** na koji je prigovorio **branitelj provooptuženog Stjepana Klarića** navodeći da svjedok nije govorio istinu kada je spominjao "boks meč". Prema navodima optužnog akta ovaj svjedok je u više navrata pretučen te se morao boksati suočen s prijetnjama stražara da će ga u slučaju poraza prebiti jer su se na njega kladili.

Suđenje se nastavlja u **petak, 26. listopada** svjedočenjem Milivoja Radovanovića, nakon čega bi optuženici mogli početi iznositi svoje obrane.

26. listopada 2012. godine – nastavak dokaznog postupka

Izvjestava: Jelena Đokić Jović, Documenta

Suđenje prate novinari te obitelji optuženika

U nastavku glavne rasprave svjedočio je **Milivoj Radovanović**, koji je početkom 90-ih živio u Zagrebu, gdje su ga 21. svibnja 1992. dvojica policajaca u civilu odvela s radnog mjesta u Croatiašpedu.

Nalaz i mišljenje dao je sudski vještak dr Davor Mayer vještačeći medicinsku dokumentaciju koja se nalazi u spisu za **Nadu Miličević, Miloša Crnkovića i Milivoja Radovanovića**. U odnosu na tjelesno zdravstveno stanje kod Nade Miličević i Miloša Crnkovića utvrđene su dijagnoze koje se ne mogu dovesti u vezu s ozljeđivanjem.

Svjedok Milivoj Radovanović

Svjedok je početkom 90-ih živio u Zagrebu, gdje su ga 21. svibnja 1992. dvojica policajaca u civilu odvela s radnog mjesta u Croatiašpedu. Istražni sudac tadašnjeg Vojnog suda u Zagrebu odredio mu je pritvor te je odveden u Remetinec. Odatle je s još 200-tinjak ljudi 4. ili 5. kolovoza 1992. prebačen u Kerestinec.¹⁰ Nitko ga nije dirao, iako su stražari ponekad upadali u sobu u kojoj je bio s još 50-ak zatočenika. No, nakon što je odbio razmjenu, jedne večeri, s povezom na očima, odveden je na livadu i pretučen. " 14. kolovoza 1992. prebačen sam u Nemetin kako bi me razmijenili, no ja sam odbio ići jer mi je obitelj, supruga i djeca, prebivala u Zagrebu i nakon dan-dva ponovno sam vraćen u Kerestinec. Jedne večeri osoba odjevena u civilnu odjeću izvela me iz sobe govoreći da je došao "doktor". Ja sam se, naime tužio da mi je potreban liječnik jer sam bio prehladen. Najprije su me rukama i nogama istukli u hodniku, a potom s povezom na očima odvezli na livadu. Čuo sam repetiranje puške, a potom i pucanj pored desnog uha. Tu, na livadi, opet sam pretučen. Tijekom noći imao sam velike bolove. Tijekom posjeta nekakve komisije iz Ženeve proveo sam pola sata sakriven u hangaru. Pritvor protiv mene ukinut je 19. kolovoza i ja sam pušten na slobodu. Svoj iskaz mogu potkrijepiti urednom dokumentacijom koju još uvijek posjedujem“, ispričao je svjedok.

Sudski vještak dr Davor Mayer

Iz medicinske dokumentacije na ime **Miličević Nada** proizlaze kliničke slike psihoze, neurotskog poremećaja i posttraumatskog stresnog poremećaja. Jedini zapis koji se odnosi na tjelesno zdravstveno stanje jest dijagnoza tzv. staračke slabovidnosti koje se ne može dovesti u vezu s ozljeđivanjem.

Crnković Miloš je prema raspoloživoj medicinskoj dokumentaciji bio podvrgnut operativnom zahvatu zbog određenog patološkog stanja koje se ne može dovesti u vezu s ozljeđivanjem.

Pregledom **Milivoja Radovanovića** utvrđeni su opsežni krvni podljevi i to na slijedećim lokalizacijama: desna strana prsnog koša, slabinsko područje, desna strana stražnjice, lijeva potkoljenica, desna koljenska jama i desna natkoljenica. Svaki od navedenih krvnih podljeva predstavlja tjelesnu ozljedu. Podljevi su nastali s više međusobno neovisnih udaraca nekog tupo-tvrđog sredstva. Svi utvrđeni krvni podljevi u ukupnosti također, predstavljaju tjelesnu ozljedu. Što se predočenih fotografija tiče, sudski vještak je konstatirao da stanje na fotografijama odgovara tekstualnom opisu ozljeda.

Uz suglasnost stranaka u postupku pročitana je medicinska dokumentacija za Đorđa Jovičića, Nebojšu Kostadinovića, Zorke Hrkić, Danice Vurune, Borivoja Rogića, Milorada Blagojevića, Nadu Miličević, Miloša Crnkovića kao i medicinska dokumentacija za Milivoja Radovanovića, priložena tijekom današnjeg ročišta.

Dokazni postupak se nastavlja u **ponedjeljak, 29. listopada, u 9,00h** iznošenjem obrane optuženika.

29. listopada 2012. godine – nastavak dokaznog postupka

¹⁰ Optužni akt Županijskog državnog odvjetništva obuhvaća razdoblje od **prosinca 1991. pa do 25. svibnja 1992. godine**.

Izvjestava: Jelena Đokić Jović, Documenta

Suđenje prate novinari te obitelji optuženika

U završnici dokaznog postupka obranu su u slobodnom izlaganju iznijeli **I. opt. Stjepan Klarić, II. opt. Dražen Pavlović, III. opt. Viktor Ivančin te V. opt. Goran Štrukelj. IV. opt. Željko Živec** branio se šutnjom kao i tijekom istražnog postupka. Potom su nekim optuženicima bila upućena pitanja Predsjednika vijeća, obrane i optužbe.

Ponovili su da se u odnosu na cjelokupnu optužbu ne smatraju kazneno odgovornima. Ustvrdili su da je ispitivanje zarobljenika bilo u isključivoj nadležnosti tadašnjeg SIS-a. Negirali su, osim prvooptuženika, zapovjedne ingerencije unutar zatvorskog sustava, ali i bilo kakav kontakt sa zarobljenicima.

Obrana I. opt. Stjepana Klarića

Pripadnik je Hrvatske vojske od 26. rujna 1991., dakle gotovo od samog početka Domovinskog rata. Za zapovjednika Konačišta ratnih zarobljenika, lociranim najprije u Gajevoj, u Zagrebu, a potom u Kerestincu, postavljen je od strane Kriznog stožera zapovjedništva grada Zagreba.

"Tako sam u Gajevu, gdje se prethodno nalazio zatvor bivše JNA, ušao 7. listopada 1991., u Kerestinec smo prešli 6. prosinca 1991. dok sam 25. svibnja 1992. razriješen dužnosti i zapovjedništvo sam predao Mati Matanoviću. O događanjima u Konačištu redovito sam slao izvješća Operativnoj grupi Zagreb. Ispitivanje ratnih zarobljenika, najprije su to bili časnici i dočasnici JNA, bilo je u isključivoj nadležnosti SIS-a, a ispitivani su u tzv. »crnoj sobi«, no u njoj nije bilo nikakvih zlostavljanja ili sprava za mučenje, već samo jedne švedske ljestve i dva kožna remena za vježbanje. Vladina komisija za razmjenu ratnih zarobljenika na čelu s Muhamedom Zulićem također je imala određene ingerencije, a u Konačište su dolazili i djelatnici tadašnjeg Vojnog tužiteljstva.", objasnio je optuženik.

Mnogi svjedoci koji su kao žrtve ispitani u ovom postupku iznijeli niz osveta i objeda, posebno što se tiče optužbi za seksualna zlostavljanja. *"U Kerestincu, kao i prvom Konačištu u zagrebačkoj Gajevoj ulici nitko nije ubijen, sakaćen niti silovan. Bilo je pojedinačnih ekcesa koje sam sankcionirao, no sustavnog zlostavljanja nije bilo",* rekao je opt. Klarić, ustvrdivši da mu optužbe vrlo teško padaju jer sva krivnja pada na njega i četvoricu njegovih podređenih. Protivio se da se nakon zarobljenih pripadnika JNA tamo dovode i pripadnici paravojnih postrojbi, uvjeren da bi ih trebao zbrinjavati MUP. U Gajevoj, a kasnije i Kerestincu tako se našlo *"raznih špijuna i terorista"*, no većina ih se tijekom dokaznog postupka htjela predstaviti kao civili. *"Dobroslav Gračanin je u Konačištu dojadio svima. Htio je izazvati požar i pobjeći, pokušao se skriti tijekom kupanja, a u pokušaju bijega svladan je od stražara pa je završio u bolnici uslijed uporabe fizičke sile. Upravo se zato tijekom svjedočenja osvetnički ponašao prema Republici Hrvatskoj. Na sudskom hodniku jednom od svjedoka sugerirao je što će i kako svjedočiti. Njegov iskaz je lažan kao i iskazi Rajke Majkić i Nade Miličević koje su svjedočile o seksualnom zlostavljanju i višekratnom silovanju. Tomislav Božović se pak potukao s jednim od stražara koji nije odolio njegovim provokacijama. Ovog stražara ja sam stegovno sankcionirao,* rekao je optuženik.

Dodao je da je Kerestinec često bio pod nadzorom raznih promatrača i medija, dok je za reagiranje Crvenog križa zbog odnosa prema dvojici zatvorenika kazao da to dokazuje tek da je bilo „ekscesa“, ali ne i ratnog zločina.

Svoju smjenu s dužnosti zapovjednika Klarić je pojasnio neslaganjem s Matom Laušićem, tadašnjim zapovjednikom vojne policije koja je nešto prije Klarićeve smjene preuzela osiguranje u Kerestincu.

Za supoptuženika Dražena Pavlovića ustvrdio je da nije bio njegov zamjenik te da zbog konfuznog vremena nije egzistirala linija zapovijedanja ispod njega.

Obrana II. opt. Dražena Pavlovića

Ko pripadnik 145. brigade ranjen je na Banovini 14. studenoga 1991. Dana 4. siječnja 1991. po preporuci liječnika s bojišnice je raspoređen u Kerestinec. *"Po dolasku u Kerestinec zapovjednik Klarić povjerio mi je brigu o streljivu i naoružanju. Nisam bio dužan nadzirati rad stražarske službe i u tom smislu nisam dobio niti usmenu niti pisanu zapovijed. Kategorički negiram počinjenja radnji koje mi se stavljaju na teret, osim*

toga za 90 posto stvari koje su se navodno događale u Kerestincu čuo sam tek na suđenju. Na koncu konca, ja sa zarobljenicima nisam imao veze i tako što nisam fizički mogao počinuti", rekao je optuženik.

Objasnio je da nije bio dio zapovjednog lanca te da su djelatnici SIS-a ispitivali zarobljenike najvjerojatnije u blagovaoni, a za tzv. crnu sobu saznao je tek po uhićenju. Ne zna za psihička i fizička zlostavljanja zarobljenika niti da bi u tome sudjelovao netko od suoptuženika.

"Moja majka i otac Željka Živeca su brat i sestra. Željko je bio zadužen za dovoz hrane u Kerestinec i njegova sestra udata je za Stjepana Klarića. Istaknuo bih da sam dragovoljac te da sam više puta odlikovan za zasluge u obrani domovine. Također, ja sam i invalid Domovinskog rata", rekao je optuženi Pavlović.

Obrana III. opt. Viktora Ivančina

Najprije je kao dio vanjske straže proveo u Gajevoj dvije noći, a potom polovicom siječnja 1992. premješten je u Kerestinec i to na vanjsko osiguranje. "Od zapovjednika Klarića dobio sam nalog skrbiti o zgradi, samom objektu. Vodio sam evidenciju o tome što nedostaje te potom nastojao otkloniti nedostatke koji bi se pojavili.

Nisam tukao Borivoja Rogića, niti sam mu prije toga stavljao vreću na glavu, Danicu Vurunu nisam prikapčao na struju, a ne odgovara istini niti dio o seksualnom zlostavljanju koji mi se stavlja na teret. Nisam nalago zarobljenicima Borivoju Rogiću, Dobroslavu Gračaninu i Slobodanu Jasenskom da se samozadovoljavaju pred obnaženim zarobljenicama, niti da obnaženih genitalija plešu s ženskim osobama nagih gornjih dijelova tijela i obrnuto.

Po karakteru sam human čovjek i svim oštećenima mogu pogledati u oči, a tome u prilog govori i iskaz svjedoka kojeg sam spasio kad mu je jedan od stražara stavio nož pod grlo. Također, Dobroslav Gračanin došao mi se u pritvor zahvaliti što sam ga nakon što je pretučen odvezao u bolnicu.

O svom trošku zarobljenicima sam donosio kojekakve potrepštine.

Zarobljenike su isključivo ispitivale osobe izvan zatvorskog sustava. Bili su to djelatnici SIS-a. U odnosu na stražare nisam imao ovlasti", iznio je optuženik.

Obrana V. opt. Gorana Štrukelja

Jedini je izrazio žaljenje zbog patnji svjedoka ispitanih tijekom dokaznog postupka te dodao da tijekom rada u Kerestincu nije počinio fizička i psihička zlostavljanja koje se navode u optužnici Županijskog državnog odvjetništva u Zagrebu.

"Kategorički tvrdim da ja nisam Goran kojeg su svjedoci spominjali tijekom kaznenog postupka. Dragovoljno sam se priključio postrojbama Hrvatske vojske i pošteno i časno služio Domovini. Inkriminacije koje mi se stavljaju na teret nisam počinio jer se takvo postupanje kosi s mojim odgojem i svjetonazorom.

Rad stražarske službe nisam nadzirao, a u to vrijeme kao student na Građevinskom fakultetu pripremao sam i redovito polagao ispite pa su me često drugi stražari mijenjali. Uspio sam diplomirati u ljeto 1992., istaknuo je optuženik prilažući u spis kopiju indeksa.

Pročitana je izvoda s imenima i prezimenima svih ratnih zarobljenika iz informatičke baze podataka Odjela kriminalističke vojne policije koje je u spis priložio zamjenik ŽDO-a u Zagrebu.

Zastupnik optužbe pisanim putem izmijenio je optužnicu. Optuženici se terete za počinjenje kaznenog djela ratnog zločina protiv ratnih zarobljenika, u razdoblju od **sredine mjeseca siječnja 1992. do 29. travnja 1992.**, i to prvooptuženi Stjepan Klarić **temeljem zapovjedne odgovornosti** - nespriječavanja podređenih da muče i nečovječno postupaju prema ratnim zarobljenicima te za **neposredno počinjenje kaznenog djela**. Ostala četvorica optuženika terete se **počinjenje radnji kaznenog djela ratnog zločina protiv ratnih zarobljenika**, dakle kao neposredni počinitelji.

Optužnica je specificirana u odnosu na **Nadu Miličević, Milorada Blagojevića, Miloša Crnkovića i Rajku Majkić**, svjedoke koje je tužiteljstvo predložilo tijekom glavne rasprave. Također, kao radnje počinjenja kaznenog djela navedene su: primoravanje ratnih zarobljenika na spolne odnose sa zarobljenicama kao i silovanje zarobljenika.

Glavna rasprava se nastavlja sutra, **30. listopada 2012.** iznošenjem završnih riječi optužbe i obrane. Objava presude mogla bi, po riječima Predsjednika vijeća, uslijediti u **srijedu, 31. listopada.**

30. listopada 2012. godine – nastavak dokaznog postupka

Izveštava: Jelena Đokić Jović, Documenta

Suđenje prate novinari te obitelji optuženika

Danas su se svi optuženici s "*nisam kriv*" očitovali o izmijenjenoj optužnici Županijskog državnog odvjetništva u Zagrebu. Potom su uslijedili završni govori stranaka koji su obuhvatili pregled i analizu izvedenih dokaza, ocjenu činjenica, stajališta o kaznenom djelu i krivnji te stajališta o okolnostima vezanim za odredbe kazneno-materijalnog prava.

Završni govor zastupnika optužbe

Zastupnik optužbe Robert Petrovečki zatražio je da se optuženike proglašeni krivima i osudi po zakonu na temelju izvedenih dokaza. Tijekom glavne rasprave ispitano je gotovo 80 svjedoka, pročitani su brojni materijalni dokazi, a provedeno je i sudsko-medicinsko vještačenje ozljeda koje su ratni zarobljenici, sada oštećenici zadobili, koji nedvojbeno ukazuju na kaznenu odgovornost optuženika u odnosu na način i vrijeme počinjenje kaznenog djela za koje ih se tereti izmijenjenom optužnicom.

Izmijenjenom optužnicom otpala je zapovjedna odgovornost za II. - V. opt. jer su rezultati provedenog dokaznog postupka ukazali da su **II. opt. Dražan Pavlović, III. opt. Viktor Ivančin, IV. opt. Željko Živec te V. opt. Goran Štrukelj**, svi okupljeni oko prvooptuženika Stjepana Klarića, s *de iure* i *de facto* zapovjednim ovlastima, činili privilegiranu skupinu, ali bez ingerencija zapovjednika kao garanta pravne sigurnosti nad podčinjenim pripadnicima.

Prvooptuženik je znao što se zbiva u Kerestincu, ali nije poduzeo ništa da spriječi zločine nad ratnim zarobljenicima, već je u počinjenju kaznenog djela i osobno sudjelovao. Ostale optuženike kao neposredne izvršitelje ratnog zločina nad zarobljenicima identificirali su brojni svjedoci kroz iscrpna i detaljna svjedočenja. Svjedoci Borivoj Rogić, Miloš Crnković, Pantelija Zec, Rajka Majkić, Rudolf Pajtek, *tempore criminis* stražar u Kerestincu, i drugi opsežno su svjedočili o seksualnom zlostavljanju koje uključuje i višestruka silovanja, unutar Konačišta u Kerestincu.

Predložio je produljenje pritvora u odnosu na prvooptuženika, drugooptuženika i trećooptuženika budući da i dalje egzistira osnova na temelju koje je u dosadašnjem tijeku postupka pritvor bio određen i više puta produljivan.

Završni govor branitelja prvooptuženoga Stjepana Klarića

Branitelj prvooptuženika je od sudskog vijeća zatražio oslobađajuću presudu zbog postojanja paralelne linije zapovijedanja. Isključivu nadležnost nad ratnim zarobljenicima imali su pripadnici tadašnjeg SIS-a te Vojne policije. Iskaze brojnih svjedoka, posebice Dobroslava Gračanina, Đorđa Jovičića, Nade Grab, Vojkana Živkovića označio je kao neistinite. Prvooptuženi se nije morao skrbiti za zdravstveno stanje oštećenika, a iz materijalnih dokaza u spisu zarobljenici su izgledali dobro uhranjeni.

Pozvao se na povredu načela zakonitosti, budući da su odredbe koje se odnose na zapovjednu odgovornost ugrađene u hrvatsko materijalno pravo tek 2004., dakle nakon počinjenja kaznenog djela.

Završni govor branitelja drugoopt. Dražena Pavlovića i trećoopt. Viktora Ivančina

Tijekom dokaznog postupka nije utvrđeno da bi optuženici počinili kazneno djelo činjenično i pravno opisano u optužnom aktu. Zatražili su oslobođenje od optužbe, odnosno izricanja kazne ispod predviđenog zakonskog minimuma od 5 godina uz uzimanja u obzir čitavog niza olakotnih okolnosti.

Završni govor branitelja četvoopt. Željka Živeca i petoopt. Gorana Štrukelja

Branitelji četvrtoptuženika i petooptuženika upozorili su na vojno-politički kontekst počinjenja kaznenog djela, u okolnostima velikosrpske agresije. Spore vjerodostojnost iskaza svjedoka Dobroslava Gračanina. Spore status zaštićenog objekta oštećenima temeljem odredbi međunarodnog prava, posebice relevantnih ženevskih konvencija. IV. opt. je u periodu inkriminacije prevezio hranu u Kerestinec tri puta dnevno čime je njegovo radno vrijeme bilo iscrpljeno. Svjedok Borivoj Rogić koji tereti V. opt. nije prepoznao ovog tijekom istražne radnje prepoznavanja.

Nakon završnih govora stranaka glavna rasprava je okončana, a Vijeće se povuklo na vijećanje i glasovanje.

Nakon vijećanja i glasovanja sud je u ime Republike Hrvatske izrekao, a **31. listopada 2012. javno objavio** presudu kojom je **optuženike oglasio krivim** i osudio:

- **I opt. Stjepana Klarića** na 3 (tri) godine i 6 (šest) mjeseci zatvora;
- **II. opt. Dražena Pavlovića** na kaznu zatvora u trajanju od 1 (jedne) godine;
- **III. opt. Viktora Ivančina** na kaznu zatvora u trajanju od 2 (dvije) godine;
- **IV. opt. Željka Živeca** na kaznu zatvora u trajanju od 1 (jedne) godine;
- **V. opt. Gorana Štrukelja** na zatvorsku kaznu u trajanju od 1 (jedne) godine.

Protiv prve trojice pritvor je ukinut, a svim optuženicima u kaznu zatvora uračunat će se vrijeme provedeno u pritvoru i to prvaj trojici od 22. studenoga 2010. do 31. listopada 2012., četvrtoptuženiku od 22. studenoga 2010. do 16. srpnja 2012., a petooptuženom Štrukelju od 22. studenoga 2010. do 14. veljače 2012. te od 16. svibnja 2012. do 16. srpnja 2012.

Predsjednik sudskog vijeća u obrazloženju presude naveo je kako nema dvojbe da su se inkriminacije opisane u činjeničnom supstratu optužnice dogodile za vrijeme oružanog sukoba između Republike Hrvatske i paravojnih srpskih formacija. Konvencija o zaštiti ratnih zarobljenika kao najvažniji međunarodni akt koji predviđa inkriminaciju teških povreda međunarodnog humanitarnog prava primjenjuje se na temelju čl. 3. i u slučaju sukoba koji nema međunarodni karakter. Djelo se može počinuti za vrijeme sukoba, ali i poslije njegovog svršetka, sve do repatrijacije ratnih zarobljenika.

Kazao je i da nije sporno da je Klarić bio zapovjednik Konačišta ratnih zarobljenika s *de facto* i *de iure* ovlastima, dok su ostali optuženici bili pripadnici Hrvatske vojske koji su radili na osiguranju.

Dokazana je odgovornost za primjenu propisa navedene Ženevske konvencije, no postupalo se suprotno. Klarić je dopuštao fizička i psihička zlostavljanja zarobljenika, sam je u tome sudjelovao i nije učinio ništa da se to spriječi. Ostali optuženi imali su privilegiran položaj o čemu su iskazivali svjedoci. Sud je vjerovao svjedocima koji su opisivali kako su mučeni strujom, zlostavljani i maltretirani. Nema nikakve dvojbe ni da su pojedini zarobljenici seksualno zlostavljani te da su neke zatvorenice bile silovane. Nedvojbeno je da je postojala tzv. crna soba o kojoj su iskazivali svjedoci poput Laušića i Perkovića, kazao je sudac u obrazloženju.

Optuženima je uzet u obzir čitav niz olakotnih okolnosti: primjereno držanje pred sudom, neosuđivanost, sudjelovanje u Domovinskom ratu i značajan doprinos u ratu i činjenica da su bez imovine. Otegotno im je bilo to što su svjesno poduzimali sve radnje za koje ih se teretilo te što su posljedice tih događaja nepopravljive.

Optuženici su u cijelosti oslobođeni plaćanja troškova kaznenog postupka koji će pasti na teret proračunskih sredstava.

Svi oštećenici navedeni u izmijenjenoj optužnici, njih 29, **obuhvaćeni su prvostupanjskom presudom** kao i cjelokupan činjenični supstrat.

Radi ostvarivanja imovinsko pravnog zahtjeva upućeni su na parnicu.